



1 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av en ledamot till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Valet avser tiden den 21 januari–31 oktober 2004.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Christina Garsten, docent

2 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Låt mig allra först börja med att säga ett hjärtligt tack till Alf Svensson som i dag genomför sin sista partiledardebatt. Tack för en stor insats i svensk politik! Det är en långvarig insats med stora framgångar för dig som person men också för ditt parti. Jag önskar att vårt samarbete kan fortsätta även efter att du har lämnat denna kammare. Tack!

Jag vill också säga ett hjärtligt välkommen till Fredrik Reinfeldt som ny partiledare för Moderaterna och för första gången deltagande i en partiledardebatt.

När vi senast träffades, herr talman, var det strax efter mordet på Anna Lindh. Sedan dess har vi genomlevt en rättegång med allt som har följt av den i form av upprivna känslor och ny smärta. Ovanpå den händelsen har vi sett andra våldsdåd i vårt land som skakat oss djupt: händelserna i Knutby, rymningen från Kumla, de obegripliga mordena vid Hallandsåsen av två unga flickor och flera händelser av detta slag.

Det här drabbar oss alla och lägger en sordin på det politiska samtalet. Men det får inte göra att vi bli handlingsförlamade. Å andra sidan finns det inga enkla svar. Det är ohyggligt komplicerade samband. En sak är säker. Vi ska inte misslyckas i kampen mot våld, kriminalitet, osäkerhet och otrygghet därför att vi har bristande resurser.

Det är en paradox i dagens situation. De hot som vi förut såg riktas mot oss var många gånger yttre hot riktade mot vårt land från andra länder. De hoten finns inte i dag. De är borta. Vi lever på så sätt i en säkrare

värld. De nya hot vi ser är inre hot, hot som finns i vårt eget land, träffar vår egen vardag och ökar otryggheten.

De resurser vi kommer att friställa när vi lägger om det militära försvaret eftersom hotbilden nu ser radikalt annorlunda ut, resurser i mångmiljardklassen, ska föras över till kampen mot det inre hotet. Det gäller rättsväsendet, poliser, åklagare och kriminalvården. Men det handlar också om det förebyggande arbetet. Där finns allt från Farsor och morsor på stan till hårt arbetande behandlingsassistenter i narkomanvården. Där finns också naturligtvis våra poliser. Där finns lärare, fritidsledare, du och jag. Vi kommer inte alltid att räcka till, men det ska inte bero på att vi saknar resurser.

Inga resurser i världen kan vända en sådan utveckling om det inte också finns ett engagemang från mig och från dig. Att säga ifrån ibland, att visa att någon har passerat en gräns som vi inte accepterar att man passerar, att bry sig, att visa engagemang i sin nästa är också att visa kärlek.

Resurserna finns. De ska omfördelas. Med ökade krav på oss själva som individer ska vi tillsammans ta upp kampen mot den växande inre otryggheten. Det är just nu möjligt eftersom den yttre otryggheten minskar.

Vi kommer att komma tillbaka från regeringens sida när vi ser vilka möjligheter till resursbesparingar som finns i samband med den nu sittande Försvarsberedningen. Senast under hösten läggs programmet fram som för över resurserna till den nya satsningen, den nya verksamheten. Det är det första och kanske just nu det viktigaste, det som känns mest angeläget, när vi diskuterar det kommande arbetsåret. Det finns också två andra saker som jag särskilt vill peka på.

Det finns en väldig risk för att Sverige i lågkonjunktrens tid håller på att glida isär och slitas sönder. När resurserna inte finns eftersom ekonomin står still växer också motsättningarna. Vi behöver kombinera en traditionell regionalpolitik med moderna satsningar i infrastruktur och utbildning. Regeringen har just nu framför sig följande punktprogram.

Först behöver vi göra särskilda insatser på Gotland, i Norrbotten och på den södra Norrlandskusten. De programmen kommer att presenteras för riksdagen under våren.

Det andra är att vi behöver en stor och bred uppslutning omkring det kommunala utjämnningssystemet. Utan en utjämning mellan fattiga och rika kommuner finns det ingen möjlighet att ha en lokal kommunal självstyrelse. Det är en grundbult i det svenska folkstyret. Därför blir utjämnningssystemet och ansträngningarna att skapa bredast möjliga politiska majoritet omkring detta en av regeringens viktigaste arbetsuppgifter under det kommande året.

Men det handlar inte bara om att göra särskilda insatser i delar av landet som har problem med befolkningsutvecklingen och med tillväxten. Också i tillväxtens Sverige finns bekymmer.

Vi kommer att behöva göra särskilda insatser för att ge ett stöd till Stockholms läns landsting – sönderkört ekonomiskt, misskött av en tidigare majoritet, men icke desto mindre helt avgörande för de människor som bor i huvudstadsregionen. Detta tillsammans med de insatser för att snabbt bygga ut infrastrukturen som vi enades om med våra samarbetspartier i ett paket före jul – insatser i Göteborg, i Stockholm och icke att

förlömma det som redan pågår i Malmö – kommer att vara väsentliga bidrag till att dessa delar av Sverige kan fortsätta att växa och, med en omfördelning över landet i solidaritetens namn, också på så sätt bidra till att hela Sverige kan leva. Det är järnvägar, det är vägar, och det ska ske i närtid.

Håll ihop Sverige! Det är regeringens ambition.

Det är också vår ambition, herr talman, att diskutera de skatter som behöver justeras. Det finns sådana förändringar som ligger framför oss. Vi ska komma ihåg att skatterna ska finansiera välfärden, stimulera tillväxten samt bidra till ökad rättvisa. Därför är det viktigt att skatterna är stabila över tid och ger oss trygga inkomster så att vi klarar en stor gemensam sektor. Varje skatteförändring måste genomföras med hänsyn tagen till såväl budgetläge som konjunkturläge. Det innebär att sänkta skatter inte får äventyra saldomålet: att vi ska ha ett överskott i de offentliga finanserna som ska vara 2 % av BNP över en konjunkturcykel.

Regeringen gör följande bedömning för resten av mandatperioden.

Det fjärde och sista steget i kompensationen av löntagarnas egenavgifter bör genomföras. En sådan kompensation skulle innebära en välkommen förstärkning av löntagarnas köpkraft samt att den orättvisa som egenavgifterna representerar helt och fullt undanröjs.

Vi är också positivt inställda till en reformering av arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatterna. Dessa skatter är flyktiga och kan lätt hamna i andra länder än Sverige. De utgör inte den stabila skattebas som behövs för att välfärdssamhället ska ha en trygg och långsiktig finansiering. Avgörande för att få en folklig förankring är att de som gynnas av en sådan sänkning också är med och bidrar till en finansiering.

Sist men inte minst vill vi fullfölja den gröna skatteväxling som beskrivs i 121-punktsprogrammet mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

När väl detta är sagt, herr talman, finns den fjärde stora inrikespolitiska frågan framför oss, och det är att nu ta initiativ som håller emot uppgången i den öppna arbetslösheten. Jag ska inte sticka under stol med att den har överraskat regeringen. Vi gjorde nog en annan konjunkturbedömning, såsom alla andra gjorde. Att i ett sådant läge låsa in arbetskraften i omfattande arbetsmarknadspolitiska program är dålig konjunkturpolitik.

Konjunkturuppgången har låtit vänta på sig. I takt med att den har väntat på att komma har arbetslösheten stigit. Detta kan vi inte acceptera. Därför lägger vi tillsammans med våra samarbetspartier fram en satsning på 2 miljarder kronor som innebär 15 000 nya platser i arbetsmarknadspolitiken, i huvudsak riktad mot kommuner och landsting. Där vet vi nämligen att en för tidig nedgång i arbetskraften snart kommer att mötas av ett växande behov av nyrekrytering. Det gäller att klara den period däremellan som nu ligger framför oss. Målet är att återigen komma ned till 4 % öppen arbetslöshet som en etapp för att sedan gå vidare mot full sysselsättning.

Herr talman! På måndag morgon inleds regeringskonferensen Stockholms internationella forum för att förebygga folkmord. Representanter för ett 50-tal länder – politiker, forskare och andra experter – samlas i Stockholm för att under tre dagar rikta blicken mot framtiden.

Att skapa bättre verktyg för att förhindra folkmord, massmord och etnisk rensning är en av vår tids brännande humanitära, politiska och moraliska utmaningar. Gång på gång har vi sagt: aldrig mer! Gång på gång har vi tvingats medge att vi misslyckats med att förhindra nya massmord. Jag behöver bara säga Srebrenica. Jag behöver bara säga Rwanda.

Hur kan vi upptäcka hot om förestående folkmord, massmord eller etnisk rensning? Hur överbryggas vi klyftan mellan tillgänglig information och politiskt agerande? Hur kan vi bättre utnyttja världssamfundets instrument – diplomatiska, humanitära, ekonomiska, militära och andra – för att förebygga folkmord? Detta ska vi diskutera under Stockholms internationella forum år 2004. Jag har svårt att se en viktigare arbetsuppgift för oss alla.

Så knyts ett arbetsårs första dagordning samman. Det handlar om vår egen interna situation i vårt eget land. Men det handlar också om vårt ansvar för vår samtid och vår värld. Det ansvaret ska vi ta i engagemang, samma typ av engagemang som vi ska känna för vår nästa – att vi bryr oss, att vi uppmuntrar, att vi visar ansvar och kärlek till vår nästa oavsett var på vårt jordklot denne bor.

(Applåder)

Anf. 2 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Statsminister Göran Persson har beskrivit ett Sverige med problem i form av våld och inre hot, ett Sverige med problem med tillväxt och för få jobb och ett Sverige med problem med effekten av för höga skatter. Göran Persson har sagt att det som nu ska ordnras är mer resurser till brottsbekämpning, lägre skatter och satsning på tillväxt.

Vad ska en ny moderatledare säga om detta?

Det är tydligen dags för Moderaternas politik att bli Sveriges agenda. Det är naturligtvis välkommet; det vore märklgt om jag sade något annat.

Jag vill bara påpeka en sak som också kan vara viktig för åhörarna. När Göran Persson står här och talar ska man naturligtvis ställa frågan: Vad har han åstadkommit under sin tid som statsminister, och vad är det egentligen för utveckling han lovar för tiden framöver? Annars kan man bli väldigt fångad av den retoriska kraften i beskrivningen av de problem som nu finns. Göran Persson och hans regering har dock haft många år på sig att åtgärda många av de problem som här nämns.

Jag vill ställa en väldigt specifik fråga till Göran Persson just när det gäller arbetslösheten. Den må ha överraskat, men den har också stigit väldigt snabbt. 51 000 personer har förlorat jobbet sedan valet 2002, och 80 000 därutöver har lämnat arbetsmarknaden. Göran Persson har precis kommit tillbaka från Indien och en resa i Asien. Där uppstår ju väldigt mycket av den konkurrens man får höra om när man åker till svenska industriföretag: De gör det vi gör, snart med samma kvalitet och till oändligt mycket lägre kostnader.

Vad var lärdomen av den resan, Göran Persson, för att vi ska få fart på tillväxten, så att det inte bara blir de här AMS-jobben som vi har hört om så många gånger förut?

(Applåder)

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag blir glad om Fredrik Reinfeldt och Moderaterna är med på en kraftig omfördelning från det militära försvaret till att utveckla den inre tryggheten i vårt land. Välkommen! Då har vi tecknat in den saken. Här tror jag att vi kan få stöd från mittenpartiernas sida eftersom de vill ha en reduktion av försvarsutgifterna. Men om detta är moderatpolitik är det i så fall en ny innovation från Reinfeldts sida. Det är det första.

Det andra är att om Reinfeldt är glad över mitt lilla skattepaket, lyssna på det jag säger! Jag säger det vi alltid har sagt. Saldomålet ligger fast, inga ofinansierade skattesänkningar. Dessutom, ska vi reformera förmögenhets-, arvs- och gåvoskatten ska det finansieras.

Alla i den här kammaren vet att det parti som Fredrik Reinfeldt representerar alltid som punkt 1 på dagordningen har haft ofinansierade skattesänkningar. Om nu Moderaterna vill byta politik, välkomna! Det är i så fall inte bara partiledare man har bytt, man har också bytt politik. Det har vi ingenting emot. Men kom inte och påstå att det skulle vara moderatpolitik.

Vi har en stigande arbetslöshet, mycket beroende på att vi har dragit ned satsningarna på arbetsmarknadspolitiken. Tittar man på de bakomliggande siffrorna ser vi att den totala arbetslösheten har stigit måttligt. Men den öppna arbetslösheten har stigit mycket. Det kan man göra någonting åt. Den satsningen ska vi göra. Kalla det gärna för AMS-politik eller någonting annat. Det handlar om att människor ska få utbildning, insteg på arbetsmarknaden och den trygghet som ett jobb och en inkomst betyder.

Detta är beprövad politik, den har varit framgångsrik förut. Vi ska föra den igen. Alltid när den har förts har den förts med motstånd från Moderaterna. Vill Moderaterna också i det avseendet byta politik, välkomna!

Intrycken från Asien slutligen, herr talman, är bara en sak. Vi måste lyfta hela vår produktion uppåt, inte konkurrera med den enklaste produktionen till låga löner utan konkurrera med kvalificerad produktion med goda löner. Resan till Asien har gjort mig hoppfull. Den möjligheten har vi.

(Applåder)

Anf. 4 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att moderaterna eller någon annan företrädare i denna kammare vill betala en enda krona mer till försvaret än vad som är nödvändigt.

Jag har just ägnat tid åt Folk och Försvars årliga konferens i Sälen. Där har jag lärt mig att det problem Göran Persson kommer att få med sin ekvation inte är alldeles enkelt. Hur vällovligt det ändamål pengarna går till än är blir det svårt att i det korta perspektivet skära ned på försvaret eftersom det försvar vi har sitter fast i kostnader för det försvar vi en gång hade. De flesta insiktsfulla säger att för den försvarsbeslutsperiod vi nu talar om, 2005–2007, är nära nog hela försvarsbudgeten intecknad av tidigare materielanslag och kostnader som binds till följd av att officerare har fått lämna försvaret. Vi får väl se hur framgångsrik den operationen blir när det kommer till kritan.

Men jag välkomnar naturligtvis beskedet att det är rättsväsendet som ska rustas upp. Det är inte en dag för sent. Jag ska återkomma till det i mitt huvudanförande.

Får jag sedan säga, och precis detta tror jag är väsentligt, att när det handlar om att lyfta svensk industri uppåt i värdekedjan ska vi beakta att vi nog får göra det lyftet ganska snart och rejält. Den konkurrens som nu växer fram i Kina, Indien och runtom i världen är i hög hastighet på väg i kapp Sverige och det till oändligt mycket lägre kostnad för ungefär samma kvalitet.

Jag säger inte nej till att utbildning är en viktig grund för detta. Självklart, det är väl den som måste grundlägga det hela. Men jag hörde ingenting när det nya paketet på 2 miljarder skulle presenteras som handlade just om detta. Vad ska lägga grund för den kunskapshöjningen och för svensk industri? Det är där frågorna om skatter och företagens utveckling spelar roll. Annars blir känslan lätt att det trots allt är statistik det handlar om. Det har vi faktiskt sett förut.

(Applåder)

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det vi ska göra med rättsväsendet är vällovligt. Kampen mot narkotikan, farsor och morsor på stan är vällovligt. Vi anvisar en finansiering, ett sätt att växla utgifter. Nu tror inte Reinfeldt att det går. Vad har Moderaterna för recept att komma med? Var finner de resurserna, särskilt som man ska sänka skatterna kraftigt och uppenbarligen inte har tagit några initiativ som har lyckats påverka tillväxten. Det svaret återstår att ge.

För min del är det viktigt att säga att vi inte tror att ett paket med arbetsmarknadssatsningar på kort sikt ger någon avgörande förändring av våra konkurrensfördelar, självklart inte. Men det ger enskilda människor en möjlighet att vara kvar i arbetslivet i avvaktan på att en konjunktur vänder, i avvaktan på att tillväxten tar fart. Vi ger enskilda en möjlighet att leva ett rikt och värdigt liv som arbetslösheten annars berövar dem. Det är det perspektivet vi har.

Det är klart att det bidrar till tillväxt också. Men de stora frågorna om tillväxt handlar naturligtvis om forskning, utbildningssystem och infrastruktur. Återigen det gamla vanliga, och det i sin tur är alltid beroende av att vi gemensamt tar ett ansvar, att vi har gemensamma resurser. Vem tror att vi skulle kunna privatisera utbildningssystemet, forskningssystemet eller infrastruktursatsningarna? Knappast någon i den här kammaren. Det är gemensamma insatser, och för gemensamma insatser betalar vi skatt. De som inte vill betala skatt har ett problem också med sin tillväxtpolitik.

Kom ihåg vad jag sade om den skatteförändring vi har framför oss. Den ska vara finansierad. Och vi gör bedömningen att vi klarar det paket jag nyss presenterade. Exakt hur i detalj får vi återkomma till. Men det är klassisk politik i ett läge där vi faktiskt behöver ha en stimulans.

Också på den punkten hälsar jag i så fall Moderaterna välkomna in i något slags gemensam syn. Men jag undrar vad som händer när vi kommer till kammaren och ska rösta. Då blir det nog nej-knappen för Moderaterna.

(Applåder)

Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag anade att statsministern som den smarta politiker han är nu ser att rättsstatens sönderfall håller på att bli en stor politisk fråga och att han skulle komma med löften på det området. Så jag läste på i förväg vad Socialdemokraterna tidigare har lovat på det här området för att kunna sitta vid makten de här åren.

År 1994 skrev man så här: Kvinnofrid, arbetet med att motverka våld mot kvinnor måste intensifieras.

Men våldet mot kvinnor har enligt den officiella statistiken ökat hela den här perioden, och Socialdemokraterna har varit väldigt saktfärdiga när det gäller att komma med åtgärder.

År 1998 lovade Socialdemokraterna: Fler poliser, en nationell samordning mot organiserad brottslighet och ett effektivare rättsväsende.

I söndags såg vi hur man kan resa en lättmetallstege mot Kumlafängelset. Kriminalvården har inte råd med larm. Polisen har inte tid att komma. Svåra våldsverkare kan promenera ut.

År 2002 lovade man: Narkotikasmugglare ska stoppas. Därför kommer en socialdemokratisk regering att förbättra gränskontrollen.

Förra månaden sades 370 tullare upp.

Jag skulle vilja fråga statsministern om han mot bakgrund av det som nu händer tycker att de här socialdemokratiska löftena var väl avvägda. Och varför ska satsningar på självklara trygghetsåtgärder vara beroende av att man kan lägga ned regementen?

Några av oss här i kammaren har i årtal röstat för att få fram de resurser som behövs. Men när det har varit dags för votering har ni sagt: Nej, det där behövs inte.

Det här är löften vi har hört förut, men kan man tro på dem? Tycker Göran Persson, i ljuset av det ni har sagt förut, att det han säger här är trovärdigt?

(Applåder)

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, det är trovärdigt. Titta exempelvis på våra satsningar på polisen. En gång i tiden fick vi ta över ett fögderi efter Lars Leijonborg och hans borgerliga kamrater då vi lånat till var fjärde polis. Det drabbade poliskåren hårt. Vi fick reducera den.

Sedan några år tillbaka har vi resurser att återigen öka antalet poliser och civilanställda inom polisen. 900 nya poliser och 870 civilanställda. Siffrorna talar för sig själva.

Vi har naturligtvis en strukturförändring på gång i tullen, som beror på att vi lever i ett gränslöst Europa, en inre marknad, som inte har samma behov av tullkontroll som tidigare. Det innebär inte att ansträngningarna att stoppa narkotika och annan smuggling – nu också av alkohol, stora volymer som används inte för privat bruk utan för försäljning – har mattats. Tvärtom! Den ambitionen finns där.

Kampen mot våld och brottslighet, Lars Leijonborg, är en ständigt pågående diskussion. Jag tror inte heller att den ansträngningen och de resurserna löser problemet. Det kommer att finnas där så länge vi har människor som lever samman. Vi kommer ständigt att formulera nya mål och presentera nya politiska ambitioner. Vår uppgift som politiker blir att se till att leva upp till och komma närmare målen. Då är resursfrågan

viktig. Om jag har förstått Lars Leijonborg är åtminstone Folkpartiet berett att vara med och göra en reduktion av de militära kostnaderna för att föra över pengarna till kampen mot det inre hotet.

Vi är trovärdiga därför att vi har finansierat de insatser vi har tagit på oss. Sedan ska vi säga i all ödmjukhet att ingen kommer att få uppleva att vi en dag hävdar att vi nu har gjort detta och är färdiga.

Arbetet fortsätter och vi får kämpa på. Vart vi ska någonstans, i vilken riktning vi går, därom får det inte råda något som helst tvivel. Det får inte heller råda något tvivel om att vi har råd med detta. Nu ser vi möjligheten till en stor omfördelning. Var med och hjälp till i stället för att misstänkliggöra den uppgiften.

(Applåder)

Anf. 8 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis ingen här inne som inte vill ha färre brott. Jag är övertygad om att också regeringen och Socialdemokraterna vill detta. Men det är en politisk fråga vad man är beredd att göra för att nå det målet. Hittills har regeringen och Socialdemokraterna inte varit redo att ta tillräckliga steg.

Vi föreslog häromåret att sälja Vin & Sprit och använda en del av ränteeffekten till en jättesatsning på att hejda inflödet av narkotika. Det ska var flera tullare, flera drogupplysare och större insatser bland ungdomar i riskzonen. Det avvisades. Vi har haft ett antal förslag om hur man ska finansiera sådana satsningar. Det finns inga enkla lösningar. Det beror inte bara på att vi har för lite poliser och tullare. Det här beror på att ungdomsarbetslösheten stiger, att vi har jätteproblem i utsatta förorter och så vidare.

Värnet av rättssamhället är en nödvändig del av kampen mot brottsligheten. Där har vi i alla år fått höra att det är bra som det är. Socialdemokratiska justitieministrar har avvisat förslag, och sedan har man hållit på med räkneövningar – som statsministern också försökte med här. Men det har visat sig vid en granskning att om man drar ifrån de poliser som slutar, är långtidssjukskrivna och så vidare är det inte fråga om någon ökning. Justitieministern erkände i TV för några veckor sedan att det var fråga om fyra, eller kanske det var 14, nya poliser. Det är inte alls de tal som statsministern talar om.

Socialdemokraterna har misskött polispolitiken. Nu ser vi effekterna. Syndaren har vaknat alldeles för sent.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över Leijonborgs sätt att föra debatten. Vi har lagt fram ett konkret förslag. Samtidigt klagar han på att vi tidigare inte har finansierat det vi har sagt oss göra. Vi har finansierat. Vi har tillfört över 2 nya miljarder till polisen. Nu tänker vi gå vidare. Förhåll er till det förslag vi lägger fram och misstänkliggör inte på det sätt som nu sker.

Vi vet att Folkpartiet har bestämt sig för att frågan ska bli deras fråga nu när Moderaterna ska ha en mjukare framtoning. Men ska man från Folkpartiets sida vara trovärdiga i debatten krävs det att man också reagerar på de förslag som läggs fram. Det förslaget får ni ta ställning till.

Folkpartiet har alltid varit fyllt av budgettricksande. Det är den folkpartistiska traditionen. Är det någon som ska tala med små bokstäver om ansvar för att finansiera reformer är det Lars Leijonborg. Jag skulle kunna räkna upp några honom närstående finansministrar. Ta bara exemplet för några år sedan att sälja ut Vin & Sprit för att sedan ta ut räntan på försäljningsinkomsterna – precis som om det skulle vara några nya pengar. Det är ett företag som redan nu ger staten en utdelning på i runda slängar 1 miljard – och dessutom har växt i värde. Det vore att slarva med resurser. Det vore dessutom att skapa ytterligare en aktör på den svenska vin- och spritmarknaden som är mycket aggressiv i sitt beteende. Ingen multinationell aktör som köper detta företag kommer att avstå från att försöka marknadsföra sina produkter. Däremot kan vi kanske strama upp hur Vin & Sprit beter sig.

Ungdomsarbetslösheten är en grogrund. Vi måste ha den bredare ansatsen när vi talar om brott och sociala problem. Det är därför vi nu tar fram resurser för att satsa på exempelvis att trycka tillbaka ungdomsarbetslösheten. Vill Folkpartiet vara med där, eller ska ni skydda Moderaterna och fortsätta att driva frågan om skattesänkningar som den allena rådande numera liberala uppfattningen om samhällsreformer?

(Applåder)

Anf. 10 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det här börjar riktigt bra i debatthänseende. Men jag vill allra först tacka statsministern för de vänliga orden. De värmdes!

Jag kan inte låta bli att säga att när statsministern är trängd säger statsministern i regel att man övertog en situation där man fick låna pengar till var fjärde polis, det vill säga tio år tillbaka i tiden. Jag hoppas att varenda människa här i salen då tänker att de som fick överta regeringsmakten 1991 hade fått sig bekymmer tilldelat av tidigare socialdemokratiska regeringar. Har vi inte det klart för oss är det bara att studera vad socialdemokraterna själva har tillstått i frågan.

Sedan kunde väl statsministern upplysa om hur många miljarder statsministern ska låna enligt Ekonomistyrningsverket. Det är inte plus minus noll i nuläget.

Jag tror att det är som det är sagt här, nämligen att många människor känner oro när de dag ut och dag in ser våldsutvecklingen. Vi måste alla reagera. Det är utmärkt att regeringen nu ska ta rejäla initiativ.

I morgonnyheterna sades det att flera hundra personer kan ha slagit sig ned i vårt land på grundval av falska papper eller handlingar. Migrationsverket är häpet. Flera av dessa som har tagit sig hit på falska papper har, sades det, rötter eller medlemskap i terrororganisationer. Det känns oerhört oroande. Om, eller när, en del av dessa personer blir svenska medborgare på falska grunder kan inte medborgarskapet tas ifrån dem. Jag undrar om inte statsministern tycker att vi måste göra något åt detta också, det vill säga få stopp på detta. Sverige kan inte vara det land i världen som har flest personer här med falska papper. Sedan ska vi få höra att de tillhör terrororganisationer, och likväl kan de, såvitt jag förstår, bli svenska medborgare. När vi kommer på att de har kommit hit på falska papper finns det inget att göra. Hur ser statsministern på detta?

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ser mycket allvarligt på detta. Vi har från regeringens sida bett om en översyn vad gäller de möjligheter vi har att agera. Här sitter vi i ett moment 22. Vål svensk medborgare kan man inte ta från vederbörande medborgarskapet, även om vederbörande har fått det på felaktiga grunder.

Vi tycker att detta är stötande, och därför har vi bett en av våra höga jurister att titta på om det går att göra något åt detta. Det besked vi har fått är att det är svårt med hänvisning till de principer som finns för vår lagstiftning i Sverige. Men nog är det stötande. Jag delar helt och fullt den uppfattningen.

Över huvud taget gäller ju, när vi diskuterar vår asyl- och invandringspolitik, att väldigt många kommer till vårt land inte ens med falska handlingar utan helt utan handlingar. Det förorsakar oerhörda bekymmer för de tjänstemän som har att hantera deras ansökningar, att först över huvud taget kunna fastställa en identitet och därefter fastställa om det finns skäl för att man ska ge exempelvis asyl.

Handlingarna och handlingarnas kvalitet är någonting som vi har all anledning att diskutera och försöka göra någonting åt. Det är inte lätt. Jag hoppas på riksdagens stöd där också, om vi nu ska diskutera formerna för asylmottagningen framöver, de förslag som Barbro Holmberg har lagt fram. Här finns det också anledning att känna en viss oro över utvecklingen.

Ja, visst ärvde Alf Svensson en gång i tiden när han satt i regeringen ett bekymmersamt läge. Men inte gjordes det särskilt mycket för att hantera situationen. Det är väl i huvudsak där kritiken ligger. Det ska vi inte dra upp i dag när Alf Svensson gör sin sista debatt. Det kanske borde ha diskuterats tidigare.

Anf. 12 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Nu var det väl inte jag som drog upp det här i dag. Det var faktiskt statsministern som började den vanliga exercisen, som det säkert finns några hundra exempel på i riksdagens protokoll, om hur viktigt det är att i ett trängt läge tala om hur det egentligen stod till på 80-talet, och på 70-talet, och hur detta blommade ut i början av 90-talet.

Jag tycker att det är utomordentligt behövt att rättsväsendet får mer resurser. Samtidigt, när statsministern säger detta, kan vi inte erinra oss någonting annat än att vi har hört justitieministern säga här i kammaren i debatt efter debatt att så gott som allting står väl till. Nu behövs det en rejäl överföring, och det ser vi som någonting mycket positivt.

Men samtidigt med detta är det så, som Reinfeldt säger, att man från försvarets håll säger att det inte går att få loss några pengar. Häromdagen fick vi veta att man knappast kunde försvara oss, som man i dag lever och verkar i försvaret, mot terrorattacker. Det är förstås förvånande. Vi ska dessutom klara av att göra insatser internationellt med de enheter vi har.

Statsministern talar om ekonomisk tillväxt, och det är inte första gången. Det är mycket positivt. Statsministern talar också om åtgärder på skattepolitikens område. Ta hit de förslagen till riksdagen! Här finns en positiv vilja. Det är ju ändå här som besluten ska tas. Jag tror att det här finns en vilja att finansiera.

Två sammanträden har hållits med näringslivets representanter om ekonomisk tillväxt, men ni kan ju inte tillsammans med dem fatta det här beslutet. Ta det till kammaren! Här finns en positiv vilja att just göra någonting av det som nu är nödvändigt, att få fart på den ekonomiska tillväxten och ändra en del skatter. Göm er inte bakom detta att det här måste finansieras! Det begriper vi som är här.
(Applåder)

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas att den insikten också kopplas till era budgetmotioner i framtiden, att skatteförändringar ska finansieras, därför att där finns betänkliga hål. Kristdemokraterna är nu det parti som har de största skattesänkningarna. Moderaterna leder inte längre, utan Kristdemokraterna är nr 1 och sedan kommer Folkpartiet. Om Alf Svensson vill finansiera skattesänkningar: Gör det när ni skriver motioner, så blir situationen tydligare.

Jag vill också säga någonting om försvaret. Det pågår en försvarsutredning, och den ska självfallet få arbeta. Där ska vi pressa tillbaka kostnaderna. Låt mig säga på en gång att det i en gammal organisation som försvaret naturligtvis finns en beredskap att ständigt hitta på nya arbetsuppgifter i stället för de gamla som försvinner. Där ska vi vara på vår vakt. Många av de nya hot som växer fram är av polisiär karaktär och ska hanteras av polisen, inte av försvaret. De resurser som vi på så sätt friställer är dem vi ska använda för den här satsningen.

Men det är inte bara rättsväsendet. Notera att jag också talade om vikten av att satsa på det förebyggande, vikten av att satsa på dem som arbetar i den sociala sektorn med individ- och familjeomsorg och med behandlingsarbete. Det är fältassistenter, behandlingsassistenter, fritidsledare – det är alla de som i den gemensamma sektorn gör insatser för att människor ska komma loss från ett liv som är djupt ovärdigt. Det ska också göras. Vi har program för detta. De rullar, och de kostar ett visst antal hundra miljoner kronor.

Men det räcker inte. Nu ser vi möjligheten att göra denna stora växling. Låt oss enas så brett som möjligt om den saken, därför att det vore bra för Sverige och bra för många enskilda individer.

Anf. 14 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i mycket av det Göran Persson redovisade i sina punkter. Det är lättförståeligt, eftersom en del av de punkterna leder tillbaka till den decemberöverenskommelse som vi gjorde tillsammans med regeringen och Miljöpartiet. Det handlar delvis om otrygghet, om regionala klyftor och om hur vi ska bekämpa arbetslösheten. Skattefrågorna och frågan om folkmord ska jag återkomma till i mitt inlägg.

Jag tycker att Göran Persson glömde en sak i sina punkter. Det handlar om de sociala klyftor som finns i vårt land, som bland annat redovisas i Rädda Barnens rapport om barnfattigdom. Jag kan konstatera att barnfattigdomen visserligen har minskat under den tid våra partier har samverkat, men jag kan också konstatera att de barnfamiljer som har det sämst ställt här i Sverige har fått det ännu sämre ställt. De 10 % som har det bäst ställt har fått det bättre över tiden.

Jag tycker att det är en angelägen uppgift för politiken att också se till att de sociala klyftorna i samhället minskar. Jag saknar det, och jag vill gärna höra statsministerns kommentar till det.

Det andra som jag saknar är de skilda livsvillkor som finns för kvinnor och män i det här landet, som vi kan mäta i olika termer. Vi ser det i löneskillnader, när det gäller ohälsan, i arbetstidsnormer och på många andra sätt. Jag vill höra lite grann om detta när vi nu ska dra upp den politiska agendan för det närmaste året: Hur ska vi hantera detta med de sociala klyftorna och skillnaderna mellan kvinnor och män?

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Också de sakerna står naturligtvis på dagordningen. Jämställdhetsarbetet är en av de prioriterade sektorerna i vårt gemensamma arbete. Det vet Ingrid Burman, och det vet också jag – därmed inte sagt att man behöver redovisa det vid varje tillfälle. Det är högprioriterat – självklart.

Vi har nu framför oss inte minst en lönerörelse som kommer att vara oerhört viktig. Väldigt mycket av bristen på jämställdhet i vårt samhälle tar sig tydligast uttryck på arbetsmarknaden. Vi ser ofta att det är likvärdig arbetsinsats men inte samma lön. Vissa sektorer som är mycket dåligt betalda domineras av kvinnor. Det är inte rättvist. Där ger arbetsmarknadens parter och deras förhandlingar en del av lösningen, och det ligger framför oss.

Rädda Barnen har tillskrivit oss och bett oss ta upp de frågor om barnfamiljernas situation som Ingrid Burman tar upp. Jag tyckte nog att jag gjorde det i mitt inledningsanförande, fast i mer allmänna termer.

Jag talar om vårt gemensamma ansvar för varandra. Jag talar om att vi måste se vår nästa. Jag talar om att vi måste bry oss om hur människor har det. Det är klart att det är *ett* sätt att uttrycka en vardagssolidaritet. Sedan måste det kombineras med politiska insatser, exempelvis för att ordna arbetstillfällen, för att minska bostadssegregation, för att öka integrationen och allt det som vi är djupt engagerade i och som naturligtvis också finns på vår dagordning.

Min ansträngning var att i dag redovisa det som just nu tillförs dagordningen, det som står överst och det vi kommer att ägna oss åt med kraft under det år som ligger framför oss.

Anf. 16 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Efter statsministerns inlägg kompletterar jag min lista över de sex prioriterade områdena med att vi också ska jobba med de sociala klyftorna och med att utjämna skillnader i livsvillkoren mellan kvinnor och män. Men jag delar inte Göran Perssons uppfattning, att det här enbart handlar om vardagssolidaritet eller lönerörelse. Jag menar att lagstiftaren också har en roll i det här, och jag menar att politiken har en roll.

Låt mig exemplifiera detta med just barnfattigdomen. Vi vet mycket väl vad vi behöver göra för att de, enligt Rädda Barnen, 262 000 barn som lever i relativ fattigdom i Sverige i dag ska få en bättre barndom. Det handlar om riktade insatser.

Vi vet att det är ganska pricksäkert med en höjning av bostadsbidragen. Vi vet att det är ganska träffsäkert att till exempel göra så att barnbi-

dragshöjningar inte reducerar socialbidrag. Vi vet ganska väl vad vi behöver göra. Det handlar inte bara om vardagssolidaritet människor emellan, utan det är också en politisk uppgift som vi politiker behöver ta ansvar för.

När det gäller de skilda livsvillkoren för kvinnor och män är naturligtvis lönerörelsen en viktig ingrediens, men det handlar också om hur vi i det politiska systemet hanterar detta. Det handlar om arbetstidsnormer. Det handlar om pensionsuppgörelser där vi vet att kvinnor har kommit sämst ut. Det handlar också om hur utbildningssystem och annat fungerar. Så det finns naturligtvis också ett ansvar för oss politiker att ta i det här.

Jag hoppas att vi gemensamt kan sätta också de här frågorna högst på den politiska agendan. Även om det pågår ett arbete är det viktigt att säga att de här frågorna är lika prioriterade som de fem frågor som statsministern lyfte fram.

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns ingenting som skiljer oss åt vad gäller synsätt, Ingrid Burman, utan det här är naturligtvis sådant som vi är överens om och som vi har skrivit ihop oss om att vi ska arbeta med. Hur framgångsrika vi blir återstår att se, men ambitionen och viljan finns där. Detta har vi uppenbarligen gemensamt.

Anf. 18 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! I dag är det två år sedan Fadime dog. Fadime dog för att hon ville leva ett värdigt och kärleksfullt liv. Fadime fick betala det yttersta priset för det som är en så vanligt förekommande företeelse i vårt samhälle i dag, nämligen våld mot kvinnor.

År 2002 var var fjärde kvinna i Sverige utsatt för våld, ofta i hemmet, och det är många kvinnor som lider i dag. Det är också många kvinnor som inte får någon hjälp när de ropar på hjälp. Socialtjänst, polis och andra är inte närvarande. Många kvinnor får inte heller det skydd som de efterfrågar och behöver.

Vi hade i går en minnesgala för Fadime där många kunde vittna om den otrygghet och den oro som många unga tjejer känner i dag. Det är klart att bristande polisresurser är en av förklaringarna till detta, men det är också rätt mycket av det regelverk som vi har i Sverige som gör att de här kvinnorna inte får den hjälp som de behöver. Jag skulle vilja veta om statsministern är beredd att ändra en del av lagstiftningen för att stärka kvinnors möjligheter att få skyddad identitet och hjälp och också för att kunna ge stöd till de ideella insatserna, som är så viktiga för att det här ska fungera.

Det finns många ideella organisationer som gör fantastiska insatser i dag för att hjälpa utsatta kvinnor. Jag tycker att det är viktigt att man kan stödja det arbetet. Då är det naturligtvis välkommet att det också blir resurser till polisen, men jag tycker att det är oerhört intressant att höra att regeringen och statsministern redan nu, innan Försvarsberedningen är färdig, vet att vi kan minska resurserna till försvaret. Det här oraklet i Rosenbad har visat nya prov på sin färdighet när det gäller det här. Jag trodde att Försvarsberedningen hade det här uppdraget och att vi skulle

invänta dess förslag, men möjligen vet statsministern någonting mer än vad vi andra vet i det här avseendet.

(Applåder)

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vet och vet – det är väl ingen svårighet att bedöma i vilken riktning som utvecklingen går när det gäller försvarskostnaderna. De ska fortsätta att pressas tillbaka. Om det är en miljard, tre miljarder eller sex miljarder får vi diskutera, men det vi friställer för vi över till den här verksamheten för att bekämpa de mindre hoten. Det är enkelt. Det är begripligt, och det är logiskt. Och jag tror att det har ett starkt folkligt stöd på samma sätt som vi tidigare fick ett starkt folkligt stöd när vi, tillsammans med Centerpartiet, förde över resurser från försvaret till sjukvården. Så jag tror, orakel eller inte, att det är en väl avvägd och klok politik.

Sedan gäller det Fadime. Mona Sahlin har sagt att hänvisningar till religion, kultur eller tradition aldrig får stå i vägen för den enskilda kvinnans fri- och rättigheter. Utifrån denna mycket enkla programförklaring har regeringen arbetat med att se till att det som hände Fadime inte upprepas igen. Ändå vet vi att det sker. Det sker inte bara i vårt land. Det sker också runtomkring i världen i övrigt.

Vi har tagit fram resurser, 120 miljoner kronor, för att ha ett skyddat boende för flickor, unga kvinnor, som har den här situationen. Vi har lagt fram en ny lagstiftning om äktenskapsåldern för att också där se till att vi motverkar det här problemet. Vi har strängare regler för besöksförbud. Vi har fördjupat dialogen med trossamfundet. Vi har utvecklat verksamheterna på kvinnojourerna. Över huvud taget är det en bred dagordning, ett brett program, som Mona Sahlin och hennes medarbetare på departementet har satt i sjön. Vi är på inget sätt lugna eller nöjda, tvärtom. Vi fortsätter att anstränga oss, och alla konstruktiva förslag tas naturligtvis tacksamt emot.

Anf. 20 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är naturligtvis också intresserad av att kunna se om vi kan plocka pengar från försvaret och lägga dem på andra verksamheter, precis som vi gjorde förra gången när vi lade dem på vården, inte minst psykvården. Men vad jag vänder mig emot är att man vet det här på förhand. Man utlovar pengarna på förhand. Det är ju det som vi blir anklagade för hela tiden. Man säger: Ni finansierar ingenting. Ni tar pengarna från luften, och det är ofinansierade skattesänkningar. Statsministern står här och lovar de här pengarna innan utredningen ens är färdig. Det är det som jag vänder mig emot. Sedan kan ambitionen vara densamma, att vi ska försöka pressa ned de här kostnaderna för att kunna använda pengarna till andra nödvändiga verksamheter.

Sedan gäller det våld mot kvinnor. Min bild av verkligheten är att man inte är särskilt imponerad av det som regeringen gör. Vi kunde på den här galan i går höra rätt många berättelser om att man är missnöjd med att regeringen är passiv. Man får inte de här resurserna till de ideella insatserna. Man får inte det här skyddet när man går till socialtjänsten. Det hänvisas till att man måste göra polisanmälan om man ska få hjälp

och så vidare. Det är en omöjlighet för de här unga tjejerna att klara sig på egen hand i det här sammanhanget. De behöver samhällets stöd.

Det var till och med en del som uttryckte det så här: Vi trodde att Sverige var det trygga samhälle som vi kände när vi kom hit, men ju längre vi lever här desto mer känner vi att detta inte är fallet, utan vi blir utlämnade åt oss själva.

Det handlar inte bara om dem som kommer hit till Sverige och har den problematiken, utan många andra kvinnor drabbas också av detta våld i sina hem. Det är de bristande polisresurserna och de bristande stödinsatserna som gör att vi har det problemet. Vi har en socialdemokratisk regering. Det är ni som är ansvariga för allt detta. Vi ser hur bekymmersamt det här är. Jag tycker att regeringen visar en otrolig passivitet när det gäller detta.

Vi skriver 2004, och vi har fortfarande den här synen på kvinnor, och vi har fortfarande dessa problem med våldet mot kvinnor. Det är mycket anmärkningsvärt. Och jag skulle skämmas om jag vore statsminister.

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Så blir det lite aggressivare och beskyllningar mot regeringen för att inte göra någonting. Men jag har gått igenom vad vi gör. Det är naturligtvis så att den här frågan är av ett sådant slag att man troligen alltid kan göra mer. Men påstå inte att vi är passiva på det här området, för det är inte sant. Och påstå inte att vi inte bedriver opinionsbildning i fråga om detta här hemma i Sverige och internationellt, för det är inte sant. Det gör inte saken någon tjänst.

Dessutom, Maud Olofsson, om vi nu har bristande resurser, som du påstår – och det kan vara sant – varför då inte vara med konstruktivt i den diskussion som vi nu startar om hur vi ska föra över resurser från ett militärt försvar till att möta de inre hoten, varav detta är ett exempel? Det är ingen konst att se i vilken riktning som militärkostnaderna går världen över. Följ exempelvis den tyska debatten så ser ni vilken enorm förändring som det försvaret nu genomgår med friställande av stora resurser, som man i Tyskland troligen behöver för att sanera sina finanser.

Men vi är i en situation då vi har fått ordning på vår ekonomi. I det läget kan vi friställa resurser inom de ramar som vi har. Dessa resurser kan vi använda för annat. Vi behöver inte fylla några svarta hål genom de besparingar som har gjorts, utan vi kan satsa offensivt. Och här finns området, här finns behoven, och här finns engagemanget. Låt oss göra det i stället för att säga att vi inte vill och inte kan och inte gör någonting, för det är inte sant. Det är att misstänkliggöra. Och de som känner Mona Sahlin och som känner hennes engagemang vet också att vi har ett statsråd på detta område som har mycket hög trovärdighet när vi diskuterar dessa frågor.

(Applåder)

Anf. 22 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Åhörare! Ledamöter! Det är väl inte en dag för tidigt att vi får ett besked från Sveriges statsminister om att också han inser att vi måste minska på det militära försvaret. Det är inte en dag för tidigt. Det är snart 15 år sedan muren föll och det kalla kriget kunde sägas vara över, och vi har fortfarande en situation då militärutgifterna i Sverige är

lika stora som de var under kalla kriget. Det är en självklarhet att vi måste få ned dessa utgifter eftersom det finns andra saker som måste ha mycket större prioritet i dag.

Det tragiska är att vi har bundit upp oss. Politikerna och militärerna i Sverige har bundit upp sig upp över öronen under mycket lång tid med utgifter som vi inte behöver. Läs Dagens Nyheter i dag där det talas om att vi har beställt dubbelt så många JAS-plan som försvaret självt anser att man behöver i dag. Det togs beslut som var fullständigt vanvettiga för inte länge sedan när det gäller vapeninköp och beställningar från den svenska militärindustrin. Och i dag står vi där och måste betala och fortsätta att producera fast ingen behöver materielen. Vi har andra saker som vi behöver betala. Jag tycker att vi nu måste inrikta detta arbete på att omförhandla mycket av det som tidigare är beställt.

Det finns en annan fråga som jag vill ta upp med Göran Persson. Den handlar om den diskussion som regeringen har initierat när det gäller författningen och vallagen. Jag är uppriktigt sagt förvånad och besviken över den inriktning som statsministern och Pär Nuder verkar ha på detta arbete. Det bygger inte på att stärka demokratin, utan det verkar handla om att stärka och garantera Socialdemokraternas rätt att styra det här landet oavsett om de har en majoritet bakom sig eller inte. Är det verkligen allvar att det är den inriktningen som Göran Persson vill att vallagen och det politiska systemet ska ha i framtiden, att varje röst inte ska vara värd lika mycket?

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det vore oss helt främmande att vi skulle göra skillnad på röster. Vi har en långt driven proportionalitet i det svenska valsyste- met, visserligen med en spärr som ska se till att den här kammaren inte sönderfaller i en lång rad olika fraktioner med en massa små partier som gör det omöjligt att ta ansvar för landet. Det är en ständig avvägning var spärren ska ligga och hur långt proportionaliteten ska drivas. I det ena fallet är det fråga om en ideal demokratisk representation, och i det andra fallet är det fråga om kravet på att åstadkomma något så när regerings- dugliga majoriteter. Det är en målkonflikt som vi brottas med i Sveriges riksdag och som nästan alla parlament brottas med. Och det skadar inte att denna målkonflikt diskuteras i en utredning.

När Peter Eriksson tar upp författningsfrågorna skulle det vara intres- sant för mig att ställa en fråga. Peter Eriksson har den unika situationen att han är både kommunalråd, riksdagsledamot och partiledare, visserli- gen förklädd till språkrör. Men ett väsentligt inslag i Miljöpartiets an- strängningar är att öka antalet folkomröstningar, och inte minst de kom- munala. Då har vi följt utvecklingen i Kalix kommun där det uppenbarli- gen finns människor som vill ha en kommunal folkomröstning om några frågeställningar. Om det är så viktigt, Peter Eriksson, att på nationell nivå introducera möjligheten till fler kommunala folkomröstningar, varför genomför du då inte folkomröstningar i den kommun där du själv leder verksamheten? Det skulle vara intressant att höra.

Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag diskuterar gärna kommunalpolitik med Göran Pers- son. Jag är glad över att vi faktiskt har kommit överens om lite mer re-

surser till kommunerna. Jag tror att det är viktigt för den svenska offentligheten för att inte ännu mer öka arbetslösheten.

När det gäller folkomröstningar är jag den förste att tillskynda att vi behöver fler folkomröstningar i Sverige. Vi har haft ett antal folkomröstningar i min hemkommun Kalix under de senaste åren, men vi har också haft modet att säga nej i ett avseende, därför att vad vi är ute efter och vad jag vill är inte att i varje läge låta alla beslut vara föremål för direkt demokrati genom folkomröstningar. Vi måste skapa ett regelsystem kring detta som är vettigt. Och det är det som jag tycker att riksdagen har krävt av regeringen och begärt att få men som regeringen nu obstruerar och inte vill lämna tillbaka förslag på hur ett system ska se ut där människor faktiskt har möjlighet att begära att få folkomröstningar i viktiga frågor. Det är en del av det som jag tycker att vi måste få till för att få ett system i Sverige med mer av demokrati, där människor har mer möjligheter att påverka och inte ett system med mindre proportionalitet och mindre möjligheter att känna sig representativa. Vi ska vara stolta i Sverige över att vi har ett av världens högsta valdeltagande. Det bygger på att människor känner att de har möjlighet att välja något som de är representerade av. I USA bryr sig kanske bara hälften av befolkningen om att gå till valurnorna på grund av att man inte känner sig representerad av dem som står till buds.

Jag hoppas verkligen att vi inte behöver ha en långvarig diskussion i Sverige om att socialdemokratin vill införa ett system som innebär mindre möjligheter för människor att påverka.

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är definitivt inte vår uppfattning och inget annat partis heller i denna kammare, utan vi sliter alla med balansen proportionalitet-regeringsdugliga majoriteter; det är vad det handlar om. Men jag var lite provokativ gentemot Peter Eriksson. Det parti som han representerar är ju folkomröstningarnas lovsjungare nummer ett i kammaren. När det ska vidgas till att alltför många frågor tas till folkomröstning blir det ganska intressant att se hur praktiken fungerar i den kommun där Peter Eriksson själv har ansvaret mer än någon annanstans. Det var trots allt över tusen kalixbor som ville ha en folkomröstning men som inte fick det – över 5 % av dem som var röstberättigade.

Sedan har vi författningsfrågorna – stora politiska frågor. För min del är det viktigt att hela tiden sträva efter en sådan förändring, förnyelse, av författningen att vi håller uppe ett högt valdeltagande, att människor upplever att det är meningsfullt och engagerar att gå och rösta. Utan ett högt valdeltagande inga möjligheter att ha en hög beskattning. Utan en hög beskattning inga möjligheter att ha en stor gemensam sektor; det hänger ihop.

Vi har sett väldigt många länder som exempelvis har skilt valdagarna åt och lagt en kommunal valdag ena året och en dag för val till riksdagen, parlamentet, två år senare. De har fått ett fallande valdeltagande och har därmed öppnat upp för skatterevolter. Ska vi ha en stor omfördelning med hjälp av demokratiska beslut krävs det också en stor legitimitet hos de demokratiska organ som tar besluten. Det i sin tur är beroende av ett högt valdeltagande. Så ser vårt resonemang ut och därför kommer vi att gå in i de här samtalen med den utgångspunkten. Att vi sedan också är

anhängare av starka regeringar tror jag ingen behöver sväva i tvivelsmål om. Men beskriv inte det som att det skulle vara ett demokratiskt svaghetstecken, för det är det verkligen inte!

Anf. 26 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag gav mig in i politiken därför att jag kände ett varmt engagemang för människor, och jag sökte mig till ett parti som alltid tar sin utgångspunkt just i människors rätt att växa som fria individer som älskar friheten.

Jag är politiskt aktiv i ett land som är väldigt speciellt till sin karaktär. Det kan finnas anledning att påminna om det nu när vi har lyssnat på Göran Perssons för ovanlighetens skull kanske till och med rätt mörka bild av det Sverige som vi alla lever i. Vi har ju haft ett unikt långt maktinnehav av det socialdemokratiska partiet. Om ingenting händer kommer Socialdemokraterna vid nästa val, år 2006, att ha regerat Sverige under 65 av de senaste 74 åren.

Den som lyssnar till Göran Persson frågar sig kanske: Vem bär ansvaret för allt detta? Hur har det kommit att bli på det här viset?

På samma sätt som Göran Persson vill också jag teckna tre farhågor, bilder av Sverige, som jag upplever i dag och som utgår från människor jag träffat och från hur människor beskriver Sverige. Naturligtvis indikerar också en ambition att göra någonting annorlunda när det gäller dessa tre saker.

Min första observation gäller att vi har ett Sverige som stelnar i sina former. Det har inte alltid varit så. Men nu syns det ganska tydligt i vårt sätt att bo och i de möjligheter som människor har att förändra sin situation. Vi har ett Sverige där den som föds fattig riskerar att förbli fattig och får barn som har det ganska dåligt ställt. Vi har ett Sverige där den som föds rik för det mesta förblir rik och dessutom har barn som förmodligen får det bättre än andra.

Som parti tycker vi inte att lösningen på det är att ropa på att göra dem som har lite mer fattigare. Inte heller tycker vi att lösningen ligger i att göra alla bidragsberoende därför att det möjligen gör att några klarar livhanken. Men det sker till priset av möjligheten att styra över sitt eget öde.

Jag tycker att det är lite märkligt att vi har ett land där 80 % av dem som har förmögenhet har det i form av ärvd förmögenhet och där 92 % av socialbidragstagarna har utländsk bakgrund. Det är det Sverige vi har efter 65 års socialdemokratiskt maktinnehav.

Sanningen är att det lönar sig för dåligt att anstränga sig och att sträva efter att förändra sin egen tillvaro. Det är därför som Sverige stelnar.

Det handlar om ordet "marginaleffekt" som verkligen inte är det roligaste politiska ordet men som indikerar någonting väldigt viktigt. Det handlar om vad jag får kvar när jag har ansträngt mig lite extra. Och det handlar inte bara om skatt, utan där marginaleffekten verkligen spelar roll är bland människor som tjänar mindre. För ensamstående kvinnor och dem som har kommit till Sverige från andra länder handlar marginaleffekten om kombinationen av hur svenska bidrags- och skatteregler fungerar. Det är det som gör att en ihoparbetad hundralapp förvandlas – för mig – till de två 20-lappar som blir kvar när skatterna och bidragen förändrats efter de regelsystem som finns i Sverige.

När Göran Persson här talar om några skattesänkningar som är viktiga och som ska finansieras och om sista delen av de egenavgifter som vi så många gånger hört att vi ska kompenseras för är det läge att också påminna om att vi just har upplevt de största skattehöjningarna på 25 år i kommunerna i Sverige. 100 kommuner har höjt skatten – en politik som huvudsakligen förstärker resultatet av marginaleffekten: Människor, de som tjänar allra minst, sitter fast i beroende.

I valet 2006 kommer Moderaterna att begära väljarnas stöd för att öppna upp Sverige så att man kan växa genom eget arbete. Vi utlovar inte mer i bidrag men vi lovar att utforma verktyg som gör den sociala resa möjlig igen som Sverige en gång hade öppenhet för.

(Applåder)

Min andra observation är att Sverige blir allt sämre på att skilja på vad som är rätt och fel. Här vill jag, precis som Göran Persson, rikta mig till Alf Svensson. När jag en gång slutar här skulle jag nämligen vilja bli hågkommen för att ha förändrat politiken och det sätt på vilket debatten förs i Sverige. Det tycker jag att Alf Svensson under sin tid har gjort just när det gäller frågor om rätt och fel. Det har hetat etikfrågor men i grunden handlar det just om vad som är rätt och vad som är fel. Vad bygger vårt samhälle i form av normer och värderingar?

Jag tycker att Alf Svensson ska ha en hedersbetygelse för att ha fört in detta i svensk debatt och för att ha påverkat hela det politiska Sverige, också mitt parti. Jag hoppas att det också i framtiden ska synas att vi fortsätter i den anda som Alf Svensson verkat i.

Man kan ta fler exempel på detta med att vi dåligt skiljer på rätt och fel. Det kan handla om att bara nämna ord som Skandia, Systembolaget och Vin & Sprit. Alla vet vi precis vad som åsyftas – att roffa åt sig på ett sätt som det inte är tänkt, att få ersättningar som inte står i proportion till och är rimliga i förhållande till arbetsinsatsen. Det är ju det som är skillnaden mellan rätt och fel och som irriterar så många i Sverige.

Jag kan nämna sådana saker som svartjobb, civil olydnad, skatteflykt och bidragsutnyttjande. Lite grann är det på samma tema. Det är de som misstror andra och system som tar sig rätten att leva efter egna regler, andra regler än de som vi gemensamt har beslutat. Det indikerar ett samhälle som inte längre tydligt skiljer på rätt och fel.

Det handlar om brott i Sverige som inte beivras utan som blir försäkringsärenden.

Det handlar om en polis som när den inte kommer då vardagsbrotten kallar upplevs godtyckligt slå ned på vissa brott. Sedan får vi en diskussion om varför just det, när man aldrig får hjälp i den stora mängden brott runtom i Sverige.

Det handlar om våra fängelser. Mina vänner, vad är det för fel på Sveriges fängelser? Det är så otroligt svårt att komma in, och det är lätt att komma ut.

(Applåder)

Jag har en väldigt djup känsla av att medborgarna tycker att det borde vara precis tvärtom.

Ett annat samhälle avtecknar sig i förlängningen av detta med rätt och fel. Det hörs om man lyssnar till ungdomar som misstror vuxenvärld och rättsväsende. Ni lyssnar inte på oss, säger de. När inte regler gäller, när inte rätt och fel är tydligt blir ett annat samhälle möjligt. Den starkes rätt

tar över, och det handlar om kontakter och beskydd. Lyssna på våra unga! Det hörs väldigt tydligt. Men det syns också i vuxenvärldens betenden, och det syns i alla exempel som jag nu har nämnt.

Vid valet 2006 tänker Moderaterna söka stöd för en politik som återför oss till vad som är rätt och fel. Det finns verkligen ingen enkel lösning på detta. Det finns ingen snabb väg. Det räcker inte med fler poliser. Det handlar väldigt mycket om rättsväsende och om rättsfrågor, men det är mycket bredare än så. Det handlar om ett samhälle som tar på sig att återigen utgå ifrån just vad som är rätt och fel.

För det tredje uppmuntrar inte Sverige tillräckligt till kunskapstörst. När man rör sig i skolor heter det ibland att ungdomar återigen tycker att det är fint att vara duktig i skolan. Det är faktiskt ett av de bästa besked som vi kan få. Men det är inte det enda beskedet som vi får från den svenska skolan. Det är alldeles tydligt att väldigt många elever – upp till en fjärdedel – lämnar vår svenska skola utan fullständiga betyg efter genomgången grundskola.

Det är väldigt tydligt att våra tonåringar taktiserar i sina val i gymnasiet och för resonemang som mer verkar utgå ifrån vad som är rätt här och nu snarare än längtan efter kunskaper och grund för ett självständigt liv som vuxna i Sverige under de många år som är kvar och som man inte tror ska komma när man själv är tonåring.

Vi har anledning att ställa oss frågan varför vi inte tillräckligt mycket uppmuntrar denna kunskapstörst. Hur ska vi få in känslan hos våra unga att det är precis lika eftersträvarvärt att börja utvecklingen mot att bli nobelpristagare som att bli den som efterträder Foppa Forsberg i Colorado, därför att det är så våra ungdomar ser det. De vet vad som uppskattas, uppmuntras och lyfts fram, men det har alldeles för lite varit kunskapslängtan, att lära sig mer och att utvecklas.

För Moderaterna som är ett parti som tror på frihet baserad på självständiga individer är detta en absolut grundläggande fråga för den egna utvecklingen. Kunskapslängtan, att skapa verktygen som formar det självständiga livet är det vi vill se.

Vid valet 2006 kommer Moderaterna att begära stöd för en politik som uppmuntrar kunskapstörst. Jag tror att det handlar om att tydliggöra kunskapsuppdrag i skola och i högre utbildning. Det kommer säkert att handla om att möjliggöra mindre klasstorlek på sina håll i Sverige. Det handlar om lärarna ska vara bra och att vi ska ha ett tydligt betygssystem som uppmuntrar till just denna kunskapstörst.

Det här är det Sverige jag känner. Jag skulle naturligtvis kunna prata om väldigt mycket annat, om ett Sverige som riskerar att stelna, som inte skiljer på rätt och fel och som inte tillräckligt uppmuntrar kunskapstörst. Det är tre väsentliga uppgifter för mig, för oppositionen att utmana och begära stöd för förändring. Senast 2006 kommer vi att begära det mandatet. Tack ska ni ha!

(Applåder)

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var en i allra högsta grad luddig programförklaring. Det är lätt att hålla med om det mesta. Det blir svårare när man läser Moderaternas motioner och tittar på vad de har föreslagit. Fredrik Reinfeldt talar om vikten av att öka friheten. Sedan talar han om hur männi-

skorna låses fast i fattigdom. Tittar man sedan på motionerna och deras yrkanden handlar det om att fördyra läkemedel, försämra för dem som är arbetslösa och se till att bostadsbidragen blir mindre värda.

På vilket sätt ökar den typen av politik vanliga människors frihet, Fredrik Reinfeldt?

Prot. 2003/04:55

21 januari

Partiledardebatt

Anf. 28 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag läser överallt att Göran Persson är så himla glad nuförtiden, men se i dag har han inte varit någon muntergök direkt. Det kanske har sin förklaring.

Jag tycker nog att jag fullföljer en ganska god tradition i Sverige om en tänkt arbetslinje. Vad är det som är viktigast? Jo, det är att det ska löna sig att arbeta. Det ger grund för välbefinnande, och det är det som har byggt Sverige rikt. Det är så vi måste utveckla vårt Sverige i framtiden.

Det är riktigt att Moderaterna föreslår en del minskningar av ersättningsnivåer och indragningar av bidrag. Det gör vi just för att möjliggöra en arbetslinje som gör en tydlig skillnad mellan att leva på bidrag och att arbeta. Arbete är grund för självständighet i framtiden.

Det är så vi har format våra förslag och som vi kommer att forma våra förslag i vår fortsatta omläggning av den ekonomiska politiken inför 2006.

(Applåder)

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Nog är jag glad nuförtiden, men inte beror det på den nya moderatledaren, det kan jag säga.

Det är en märklig filosofi att människor med små ekonomiska inkomster jobbar hårdare men får det sämre. Samtidigt pratar man om vikten av att reducera marginaleffekterna, som ju oftast rör sig om insatser för att de som har det bättre ska få det ännu bättre. Det är den här klassiska moderatpolitiken som jag tycker att Fredrik Reinfeldt kunde tala om och beskriva i stället för att fly bort från debatten som han nu gör. Det kommer inte att gå. Jag tänker fortsätta att fråga om det här.

Varför är det så att de som är fattiga och har det svårt ska få det ännu sämre för att de ska jobba hårdare? Varför är det så att de som har det bra ställt ska få det ännu bättre för att de ska jobba hårdare?

(Applåder)

Anf. 30 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Om vi är inne på temat lova att fortsätta att ställa frågor kan jag också utlova att jag tänker återkomma till att rikta frågor om vilket ansvar som Socialdemokraterna och statsministern bär för den helt korrekta eländesbeskrivning som var Göran Perssons ingång till dagens partiledardebatt.

Jag tror inte att nyckeln är formuleringen att man jobbar hårdare om man får det sämre. Jag tycker att man ska ta lite mer seriöst på den här frågan. När man går in och tittar på det som jag kallar för marginaleffekter är det påtagligt hur bidrags- och skattesystem i dag samverkar för att låsa fast människor, väldigt ofta ensamstående kvinnor med barn. De får så oerhört lite kvar på marginalen av att jobba extra. Att skaffa barnvaktshjälp eller ta hjälp av någon annan för att få lite mer tid för att jobba

i syfte att få lite mer över lönar sig väldigt dåligt i Sverige. Det är en kombination av skatteregler, av maxtaxeregler, av underhållsstödsbidrag och bostadsbidrag som ger den här effekten.

Det handlar inte om att få det sämre och därmed jobba hårdare, utan det handlar om att erkänna att det i dag lönar sig för lite att arbeta, vilket lägger grund för just det som är det allvarliga, att man inte längre kan förändra sin egen tillvaro. Det är en otroligt grundläggande känsla som man måste artikulera i svensk politik.

Låt inte människorna bli maktlösa i Bidrags-Sverige! Låt dem få möjlighet att påverka sin egen tillvaro!
(Applåder)

Anf. 31 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Det var ett intressant inlägg som Fredrik Reinfeldt höll. Det reser också några frågor.

Vi ska skapa ett samhälle där vi vet vad som är rätt och vad som är fel. Min fråga är: Vem ska definiera vad som är rätt och fel? Jag vill också ha ett samhälle där vi vet vad som är rätt och fel, men frågan är hur vi definierar det.

Diskussionen om margineffekter och bidragsberoende avslöjar ett vuxenperspektiv. Jag refererar till Rädda Barnen. 262 000 barn lever i relativ fattigdom. Har samhället något som helst ansvar att skapa sådana förutsättningar att alla barn slipper detta? Har vi ett ansvar att se till att det finns ekonomiska förutsättningar för dessa barn?

Eller ska vi säga: Nej, det går inte. Då uppstår det margineffekter. Och det går inte, för då blir folk bidragsberoende. Under tiden framlever alla dessa barn i vissa grupper hela sin barndom i detta.

Har vi inte ett ansvar att se till att det finns förutsättningar för att dessa barn inte döms till utanförskap?

Sedan talar Fredrik Reinfeldt om verktyg när det gäller att öka tillväxten. Det tycker också Vänsterpartiet att vi behöver. Ett verktyg är ränte- och penningpolitiken. I dag är den utlagd till Riksbanken. Vi har varit kritiska mot detta, men vi har accepterat ordningen. I dag säger alltfler bedömare att Riksbanken behöver sänka räntan. Vi delar den uppfattningen. Anser också Fredrik Reinfeldt att det är ett viktigt verktyg för att öka tillväxten i samhället att Riksbanken nu fattar beslut om att sänka räntan?

Anf. 32 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Räntan sätts ju för att man ska möta ett inflationsmål. Om Ingrid Burman är bekymrad över tillväxten finns det väldigt mycket kvar som vi kan göra här i riksdagen för att just lägga en grund för att det ska löna sig bättre att arbeta och för att få företagen att vilja nyanställa. Det är lite märkligt att ropa på de instrument som andra sköter bättre än vad riksdagen gör och samtidigt inte göra något med alla de instrument som vi har här i riksdagen, allt som vi har möjlighet att påverka här.

Vänsterpartiet har ju, möjligen i konkurrens med Miljöpartiet, varit snabbast att uppmuntra till fenomen som civil olydnad, det vill säga att den del av lagstiftningen som du inte gillar kan du passa på att inte följa. Det går ju bra så länge det handlar om några få. Men när det växer ut och

blir ett spritt fenomen i samhället blir det kaos. Alla sätter sig själva över den del av lagstiftningen som inte passar just dem.

Därför är svaret till Ingrid Burman: Låt oss åtminstone lägga en grund genom att markera att de lagar som i demokratisk ordning beslutas här i riksdagen gäller lika för alla i hela Sverige dygnet runt var man än bor. Den som hävdar att det är ett faktum i Sverige i dag har varit här inne för mycket och där ute för lite.
(Applåder)

Anf. 33 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag ska fasta på en sak i Fredrik Reinfeldts svar till mig. Det är det här med civil olydnad och att respektera lagar som gäller för alla.

Vi har just haft incidenten på Historiska museet, där Israels ambassadör har tagit sig rätten att sabotera ett konstverk och där också Fredrik Reinfeldts partikamrat har gått ut i en stor artikel och sagt att detta är rimligt – och kanske till och med rätt, jag minns inte artikelns innehåll.

Om nu lagarna gäller lika för alla, vilket Vänsterpartiet tycker, är min fråga till Fredrik Reinfeldt: Hur ser Fredrik Reinfeldt på yttrandefriheten? Har Fredrik Reinfeldt samma uppfattning som den som Gunnar Hökmark redovisade i en Expressenartikel?

(Applåder)

Anf. 34 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Lagar och regler gäller lika för alla, så ock ambassadörer. Det var det besked som också Gunnar Hökmark gav. Det är inte acceptabelt, precis som Ingrid Burman konstaterade, att ge sig på den fria konsten och därmed yttrandefriheten. Vi uttryckte snarare dock en förståelse för den upprördhet som kan följa av en installation som uppfattas lägga sig i en konflikt som är mycket känslig i Israel. Det är väl mer det som jag, och kanske också Gunnar Hökmark och andra här i kammaren, har försökt göra mig till tolk för.

Anf. 35 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag lyssnade spánt på vår nya moderatledares första debattinlägg härifrån talarstolen. Jag tog det som givet att han skulle prata om rättsfrågor. Det finns ju sedan länge ett mångomvitnat engagemang för de frågorna. Jag måste säga att jag håller med på ett område, och jag hoppas att också Moderaterna tycker att det är ett viktigt område. Det är oron över det ökade antalet vapen, illegala vapen, i vardagsmiljö. Det är ett område som jag tycker att vi faktiskt måste agera mycket kraftfullare på än vad som har gjorts hittills i Sverige.

Det är ett område där våldet ökar, där brotten ökar. Vi vet att vi till exempel i krogmiljö bara den senaste månaden har haft fyra dörrvakter som har blivit beskjutna. Det är inte rimligt. Vi måste göra betydligt mer för att få bort de illegala vapnen runtom i vardagsmiljöerna, bland ungdomar, bland kriminella, på gatorna, i krogmiljöerna.

Jag undrar om Moderaterna är intresserade av att vi försöker få fram ett program, en politik, här i riksdagen med en bred majoritet för att verkligen få en förändring på det här området. Det är det som i grunden skapar ett tryggt och gott samhälle, att man känner sig trygg och vet att man

inte ska behöva möta andra på stan som är beväpnande. Det skapar ett samhälle med rädsla, ett samhälle som ingen av oss vill ha.

Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Om min beskrivning av ett Sverige som stelnar är korrekt betyder det att utanförskap kommer med födseln för väldigt många. De möjligheter som kan stå öppna för många är för en hel del i Sverige stängda redan från start. I en hel del av våra bostadsmiljöer runtom i Sverige finns ingen framtidstro som bygger på det här grundläggande att om jag sköter mig och förkovrar mig får jag ett gott liv.

I den typen av miljöer gror lätt idén att man ska bli stor och framgångsrik på något annat sätt. När alla andra dörrar är stängda finns kriminaliteten för många som ett erbjudande, dygnetruntöppet, som skapar respekt och gör en själv till någon i andras ögon. I den typen av miljöer förflyttas snabbt vad som är rätt och fel. I den typen av miljöer handlar det just om att vara farligast. Förr var det kanske den som var starkast när man slogs. Sedan var det den som hade mest knivar. I dag är det väldigt ofta den som är bäst beväpnad. Det får vi nu se effekter av. I krogmiljö runtom i Sverige ser vi det i form av en allt bättre organiserad kriminell verksamhet.

Moderaterna har alltid, det tror jag att Peter Eriksson vet, stått redo att medverka till en politik som får stopp på den här utvecklingen, som skärper vapenlagstiftningen, som ser till att lagar och regler används så att vi får ett tryggare Sverige. Om insikten att det nu är dags att göra något åt det här sprider sig i ljuset av de växande problemen är det alldeles utmärkt. Jag tror att väljarna som sitter där ute väntar på att det politiska systemet vaknar inför de problem som den växande brottsligheten i Sverige faktiskt medför.

(Applåder)

Anf. 37 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är bra. Vi verkar vara överens om att det här med det ökade antalet vapen, illegala vapen, livsfarliga, dödliga vapen, är ett mycket allvarligt problem som växer i Sverige. Jag tycker att det är bra om vi också är överens om att det går att göra saker. Det går att skärpa straffen, men jag tycker kanske inte att det är det allra viktigaste. Det går att göra det svårare att ta in illegala vapen i Sverige. Det går att minska antalet vapen på skolorna, bland ungdomar och i krogmiljöerna. Det går att göra väldigt mycket, tror jag. Jag tar gärna initiativ till ett brett program på det här området. Jag tycker att det är bra om vi kan få ett brett stöd också inom borgerligheten och Moderaterna för en sådan sak.

Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag vill visa stor tacksamhet för att Peter Eriksson tar upp den här frågan. Jag ser ett problem för Miljöpartiet om man ska tala om trovärdighet för en kort sekund. Det är att vi alla vet att ett av de snabbast växande områdena för samarbete inom Europeiska unionen är just detta. Vi har inte längre nationellt isolerade och avgränsade problem med vapen. Det indikerar också Peter Eriksson i sin replik.

Då får ni återigen problemet att ni inte tycker om det där samarbetet som möjligen kan lösa det problem du har tagit upp.

Jag tror att en av de frågor vi moderater kommer att uppmärksamma i valet till Europaparlamentet den 13 juni är att använda EU för just det som EU verkligen kan göra något åt. En av de saker EU verkligen kan göra är att agera mot den organiserade brottsligheten, som inte längre känner några gränser och som, mycket riktigt Peter Eriksson, bland annat leder till införsel av vapen i Sverige.

(Applåder)

Anf. 39 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Nu är det 2004, och nu har det gått tio år sedan Socialdemokraterna återkom till makten.

Fler och fler upptäcker de problem som följer med det långa maktinnehavet: maktens arrogans, tendenserna att gynna sina egna, viljan att sträcka ut sina tentakler långt utanför den politiska sfären för att cementera sitt maktinnehav, förvaltningen, facket, medierna.

I går offentliggjorde TV-Aktuellt en sammanställning av personer med partibakgrund inom högskolestyrelser. Regeringens sätt att använda utnämningmakten har än en gång missbrukats så att ett parti som har mindre än 40 % av väljarna bakom sig har fått över 80 % av dessa platser. Liknande exempel finns från andra områden.

LO-ordföranden hänar tjänstemannarörelsen TCO för att den inte har samma politiska inflytande, för att den inte har blivit en del av socialdemokratins så som LO har blivit.

Nu ska till och med författningen göras om för att Socialdemokraternas makt ska cementeras med armerad betong. Miljöpartiet ska straffas för att partiet inte är lika lydigt som Vänsterpartiet. Partiet ska inte bara stängas ute från regeringen utan helst också från riksdagen.

Jag tycker att det är bra att Peter Eriksson har tagit upp och därmed markerat att det säkert finns en majoritet här i riksdagen som inte är beredd att se de här författningssamtalen som ett instrument för att cementera det socialdemokratiska maktinnehavet.

Jag tror att dessa tendenser till maktberusning och maktmissbruk kommer att vara en starkt bidragande orsak till att vi faktiskt får maktskifte vid nästa val.

Göran Perssons anförande här i dag var ju ovanligt på det sättet att det inte var en skönmålning. Det var tvärtom en dyster skildring av ett Sverige i djup långkonjunktur med växande arbetslöshet och med alltfler våldsbrott.

Jag tror att det är bra att vi för en gångs skull får en politisk diskussion här i kammaren med realistiska utgångspunkter.

Anförandet blev sedan mer traditionellt i den meningen att det övergick till att ställa ut löften. Här har vi ett stort problem. Socialdemokratiska löften är inte längre trovärdiga. På punkt efter punkt ser vi att det Socialdemokraterna säger till sist inte har någon betydelse när man kommer ut i verkligheten.

Jag vill komplettera skildringen av Sverige med några andra noteringar.

Malmö kommun begär att invandringen till kommunen ska stoppas i fem år. Det är ett dramatiskt förslag.

Vi har fått siffror om arbetslösheten. De visar att inte bara den totala är hög, utan att ungdomsarbetslösheten växer dramatiskt och att arbets-

lösheten bland utomnordiska invandrare nu är tre gånger så hög som bland befolkningen i allmänhet.

I går kom siffror om sjuktalen. Man gläder sig åt att de korta sjukskrivningarna börjar minska. Verkligheten är ju att det totala sjuktalet fortsätter att öka genom att förtidspensioneringar och långtidssjukskrivningar fortsätter att öka.

Det har förstås ett samband. Resurser som skulle behövas på annat håll för att bekämpa segregationen, för att bekämpa våldsbrott, för att bekämpa arbetslösheten går nu till att betala sjukfrånvaro. Den totala sjukfrånvaron kostar fyra gånger så mycket som rättsväsendet här i landet.

Det är därför den typ av löften som Göran Persson har kommit med här i dag inte längre har så stort värde. Resurser som har utlovats till ett område kan mycket väl komma att behövas för att betala den ökande frånvaron.

Det måste till nya grepp och nya tag.

Apropå löftesbrott skulle jag vilja fråga om en sak som hände här i kammaren den 25 september; det är snart fyra månader sedan.

Då frågade jag Göran Persson: Är det regeringens tanke att vi i den borgerliga oppositionen ska dras in i arbetet för att få bättre tillväxt i Sverige?

Göran Persson svarade: Svaret på den frågan är ja.

Jag fortsatte då att fråga: Hur ska det gå till? Är det vi som ska ta initiativet? Ska jag boka en lokal?

Då svarade Göran Persson: Nej, när det gäller lokalbokning, när det gäller att få fram kaffe, mineralvatten och wienerbröd så ordnar jag den saken.

Nu har det gått fyra månader och vi har fortfarande inte fått någon inbjudan. Det är typiskt. Den som inte ens klarar av att boka en lokal och beställa kaffe, mineralvatten och wienerbröd klarar inte att få fart på tillväxten i Sverige.

(Applåder)

Det är patetiskt att höra socialdemokratiska företrädare som ropar på sänkt ränta. Det är ju den enda spak som ni har lämnat ifrån er och som ni inte själva kan dra i för att få fart på tillväxten. Den stora faran med detta tjat är ju att ni tjarar så mycket att Riksbankens ledning till sist säger att den måste avstå från att sänka räntan för att behålla sin politiska trovärdighet.

Alla de andra åtgärder som ni kan vidta vidtar ni ju inte.

Ni skulle kunna dra i utbildningsspaken och se till att Sverige får ett bra lärlingssystem som man har i våra grannländer. Där har man mycket lägre ungdomsarbetslöshet.

Ni skulle kunna dra i skattespaken och sänka skatterna för entreprenörer – 3:12-reglerna till exempel – så att vi får fart på företagandet.

Ni skulle kunna göra någonting åt den orimliga beskattningen av tjänstesektorn.

Jag tyckte att det var så typiskt när Byggnadsarbetareförbundet häromdagen larmade om den höga byggarbetslösheten. Då sade Bosse Ringholm omedelbart att man kanske kunde tänka sig ROT-avdrag.

Analysera det ur ett genderperspektiv. År efter år säger ni absolut nej till sådana skattesänkningar som skulle få fart på jobben inom hushålls-

sektorn. Men så fort Byggnads, som till 99 % består av män, larmar om hög arbetslöshet är regeringen minsann redo att fundera på att dra i skat-
tespaken.

Gör något åt konkurrensspaken. Se till att karteller kriminaliseras så att vi får in fler aktörer på den svenska byggmarknaden och får en ordentlig konkurrens så att vi får fart på byggandet av fler billiga bostäder.

Dra i förvaltningsspaken. Gör något åt AMS-kolossen så att den blir effektivare och blir utsatt för konkurrens så att vi får in fler aktörer när det gäller att förmedla jobb till människor så att det äntligen blir något gjort till exempel i de utsatta förorterna där så många nu tvingas leva på bidrag.

Alla kan inte leva på bidrag, men alla kan bidra med något. I dagens Sverige tvingas alldeles för många att leva på bidrag, och alldeles för många förnekas rätten att vara med och bidra med något.

Vi har en rad idéer om hur man skulle kunna lösa de problem som vi nu tycks vara rätt överens om. Vi har lanserat en modell för att fler ungdomar ska komma i jobb. Vi kallar det instegsjobb. Det gör det billigare för arbetsgivarna, ger dem en radikal sänkning av arbetsgivaravgiften och innebär också en mindre uppbinding för arbetsgivarna genom att arbetsrätten förändras för de jobben så att de jämföras med provanställning.

LO har rasat över det här förslaget, och regeringen är för bunden till LO. Vi hörde nyss att Wanja Lundby-Wedin hånar TCO för att de inte har samma inflytande. Regeringen gör som LO vill.

Men är inte det här ett utmärkt förslag för att få in fler ungdomar i jobb? Många unga arbetslösa innebär att vi tar en väldig risk. Ungdomar vars självförtroende ännu inte är det vi skulle önska och vars framtidstro börjar vackla är i riskzonen för drogmissbruk, för alkoholmissbruk och för kriminalitet. Därför är det värt väldigt mycket, också i ekonomiska termer, att se till att många ungdomar på glid räddas tillbaka till ett bra och värdigt liv. Där görs det för närvarande för lite, inte minst när det gäller att bekämpa den höga arbetslösheten.

Vi har föreslagit att någonting ska göras åt svensk flyktingpolitik. Göran Persson var inne på de problem som han ser med asylprocessen som innebär att för många stannar i Sverige. Jag vill hålla med om att det är en del av problemet. Väldigt många människor som är engagerade i flyktingfrågor håller med om att när det gäller människor som ändå inte kommer att få rätt att stanna i Sverige är det ingen idé att dra ut på pinan och låta dem stanna längre för att vårt juridiska system inte fungerar. Men den andra sidan av detta är att systemet nu fungerar så dåligt att när sådana här ansökningar prövas på nytt händer det då och då att människor får stanna.

Därför har både vi och andra partier här i riksdagen krävt ett dubbelgrepp av regeringen: Se till att vi får en rättssäker flyktingprocess så att människor som har skyddsbehov får möjlighet att stanna! Gör ni bara ordentliga insatser på det området är vi fullt beredda att se till att missbruket med ständigt nya ansökningar omöjliggörs. Men eftersom ni inte har varit redo att ta det dubbelgreppet har det heller inte kunnat bli någon majoritet i riksdagen för det förslaget.

Jag vill sälla mig till dem som tackar Alf Svensson. Det har varit mycket trivsamt att samarbeta med Alf Svensson, och det finns all anled-

ning att hylla en gärning som har betytt mycket för svenskt politiskt liv. Det är sant att begrepp som etik och moral inte var riktigt accepterade innan Alf Svensson började tala om dem i den politiska debatten – inte tillräckligt i varje fall. Jag tror att många av oss har anledning att föra den traditionen vidare: aldrig förfalla till moralism eller intolerans, men just påminna om att politik också har en moralisk dimension.

Jag vill också hälsa Fredrik Reinfeldt välkommen. Det kommer att hänga väldigt mycket på samarbetet mellan de borgerliga partiledarna att vi får ett trovärdigt alternativ till det socialdemokratiska styret. Väldigt många människor längtar efter någonting annat, och vi har ett gemensamt ansvar för att det alternativet är så trovärdigt och så tydligt. Inte heller där ska vi förneka de åsiktsskillnader som finns, men det är vårt ansvar att människor ska känna att vid horisonten lyser en hoppets stjärna: Det socialdemokratiska makttinnehavet kommer inte att vara för evigt. En dag kommer en förändring!
(Applåder)

Anf. 40 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag ska kommentera några saker, och så har jag en fråga till Lars Leijonborg.

Jag och Vänsterpartiet delar synen på stoppet för invandring i Malmö. Där finns det en gemensam bas.

Jag är lite fundersam när det gäller ohälsan. Lars Leijonborg säger att vi ännu inte har fått effekter av de förslag som s, v och mp har lagt, och det är ju sant – förslagen är ganska nya. Sedan säger han att det här tär på budgeten, och det är ju också sant.

Men när jag läser om Folkpartiets politik ser jag ju att ni vill sänka ersättningsnivåerna. Det är ert sätt att möta ohälsan. Då tolkar jag det så här: Folk ska bli friskare. Vi sänker nivåerna, och då får vi pengar över så att vi kan jobba med andra sociala problem. De sjuka människorna ska alltså betala de reformer och åtgärder som behövs i andra delar av samhället. Är det rätt tolkning? Kommentera gärna det. Jag läser motionerna så.

Min fråga är precis den fråga jag ställde till Fredrik Reinfeldt. Vi har en decemberöverenskommelse mellan s, v och mp där vi har aktiva åtgärder för att öka sysselsättningen. För Vänsterpartiet har detta varit prioriterat. Men det krävs ytterligare åtgärder, och en åtgärd skulle kunna vara att Riksbanken sänkte räntan. Vänsterpartiet är ett parti som bedömer att det är lämpligt att göra det nu. Många andra gör samma bedömning. Gör Folkpartiet och Lars Leijonborg också den bedömningen?

Anf. 41 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Ingrid Burman blandar ihop partierna lite. Vi har aldrig krävt sänkt ersättning i sjukförsäkringen. Ni har däremot sänkt ersättningen i sjukförsäkringen. Det är en viss skillnad.

Jag har redan besvarat frågan om räntan. Det har i rätt bred politisk enighet bestämts att det blir bäst om politikerna inte sätter räntan. Det är viktigt för trovärdigheten i räntepolitiken att de som har den uppgiften inte uppfattar det här beslutet så att de ska effektuera politiska beslut. Därför är det faktiskt så, som jag var inne på, att det kan vara direkt kontraproduktivt och alltså motverka sitt eget syfte om politiker ropar på

räntesänkningar. Då kan det nämligen uppstå en misstanke att Riksbanken sänker räntan bara för att den vill vara politikerna till lags.

Jag använde uttrycket ”patetisk” om regeringen, men jag kan också använda det om Ingrid Burman. Det finns ju massor vi kan göra här! Varför då tala om det enda vi *inte* kan göra här, den enda vi har givit ifrån oss av alla de politiska spakar vi kan dra i? Det där demonstrerar bara er egen oförmåga, er egen passivitet och er egen vilsenhet. Om ni hade ett starkt program förutom att satsa mera på AMS, som regeringar och majoriteter har gjort i alla tider – om ni hade någonting som verkligen skulle få fart på tillväxten då skulle ni ha kommit med det, men det hittar ni inte. Då återstår bara för er att vädja: Snälla Riksbanken, sänk räntan! Gör något själva i stället!
(Applåder)

Anf. 42 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag ska återkomma till den så kallade decemberöversenskommelsen. Den handlar om infrastruktursatsningar, arbetsmarknadspolitik och praktikplatser. Det finns ett helt paket i dag.

Jag menar att det politiska systemet levererar. Jag menar också att det kommer att krävas andra saker, och jag menar att en räntesänkning är en åtgärd som nu krävs för att också få fart på sysselsättningen.

Det är intressant, det som sägs om ohälsan. Jag tror inte att jag har blandat ihop det som föreslås från olika borgerliga partier, men jag får väl tro på Lars Leijonborgs ord. Låt mig först konstatera att ersättningsnivån återställs den 1 januari 2005. Det är viktigt för Vänsterpartiet. Men vilka förslag har Folkpartiet för att möta ohälsan? Vi har presenterat ett helt förslag i den delen.

Slutligen när det gäller Riksbanken: Vi menar att det krävs åtgärder just nu. Lars Leijonborg talar om yttrandefriheten och säger att det inte är lämpligt att politiker har synpunkter och tyckande om ränteläget. Är det en del av Folkpartiets syn på yttrandefriheten? Ska vi inte få kommentera de aktörer som behöver agera för att vi ska stimulera sysselsättningen, för då sätter man press och det får man inte?

Jag menar snarare att det är en skyldighet även för politiker att ha synpunkter, även om vi nu har sagt att Riksbanken är självständig. Vi var kritiska, men vi accepterade det. Vi menar att just ränteläget i landet är viktigt när det gäller att stimulera sysselsättningen. Delar inte Folkpartiet den uppfattningen?

Anf. 43 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! De flesta människor delar nog uppfattningen att det är vettigare att vi här talar om det vi har med att göra än att vi talar om det vi inte har med att göra. Det vi har med att göra är definitivt att vidta politiska åtgärder för att få ned sjukfrånvaron. Det handlar då om flera saker. Först och främst ska man angripa orsakerna. Varenda undersökning visar att frånvaron till mycket stor del beror på en känsla av att människor inte kan forma sina egna liv. Det behövs liberala frihetsreformer – flexiblare arbetstider, större möjligheter till kompetensutveckling på arbetsplatsen och så vidare. Där sker ingenting från majoritetsblockets sida.

Sedan handlar det om att sjuka människor ska få vård. Vårdköerna växer. Man får ibland vänta i årtal på rehabilitering som man behöver för att komma tillbaka till arbetet.

Arbetsförmedlingen får inte hjälpa en sjukskriven. Vi hörde på TV senast i går hur människor som är sjukskrivna väldigt ofta skulle kunna jobba om de bara fick ett annat arbete. Men arbetsförmedlingen befattar sig bara med sådana som är arbetslösa. Det är sådant som skulle kunna förändras.

Sådana saker som ni verkligen kan påverka gör ni ingenting åt.

Sedan behövs det också en del regelskärpningar. Det förekommer ett missbruk av sjukförsäkringen, det är ingen tvekan om det. Där är det viktigt att politikerna skärper reglerna och kontrollen.

Anf. 44 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Leijonborg svartmålar lite grann. Det är faktiskt inte så att det inte görs någonting. Det tas en rad initiativ för att till exempel få fart på ekonomin i Sverige i dag. Vi har en lågkonjunktur. Den situationen delar vi med större delen av den industrialiserade världen. Det är ett problem som i dag leder till en ökad arbetslöshet.

Under hösten var det en stor diskussion om skatterna. Det sades att vi måste göra förändringar i skatterna när det gäller förmögenhet, gåvoskatt och annat för att kunna få i gång ekonomin. Jag tyckte att det var en alldeles för ensidig debatt. Därför tog vi från Miljöpartiet initiativ till ett bredare program.

Nu måste vi se till att ungdomar kommer in i arbete och utbildning. Det har ju blivit en ökad arbetslöshet bland ungdomar. Vi måste satsa mera på infrastruktur. Vi måste se till att kommunerna får resurser så att de klarar vård, omsorg och skola utan ytterligare skattehöjningar de närmaste åren. Vi måste se till att vi får satsningar på småföretagen för att få i gång resurser till riskkapital i glesbygden och annat.

Det tas faktiskt en rad initiativ. Vi lade fram en del av de förslagen i ett paket strax före jul. Det har blivit en väldigt bra diskussion, och vi har fått stöd i de här frågorna från regeringspartiet och Vänsterpartiet. Jag tycker att bilden är fel. Du skulle kunna nyansera den lite, Lars Leijonborg. Vi gör ett antal insatser, och många av dem är riktiga. Jag håller med om att vi skulle kunna göra mer. Det finns mycket mer att göra. Men det är inte så att vi ligger still och väntar på att utvecklingen ska gå av sig själv.

Anf. 45 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det var ett mycket nyanserat inlägg. Peter Eriksson tyckte att jag svartmålade lite grann. Jag kan väl medge att man kan hitta punkter i det som ni lade fram före jul som är bra, till exempel att det äntligen ska ske någonting med infrastrukturfrågorna i Stockholmsregionen och över huvud taget några viktiga infrastrukturprojekt. Det är väldigt bra att de kommer. Vi vet dock alla här inne att de rimligen borde ha kommit för länge sedan. Det är svårt att vara jätteentusiastisk. Men självklart finns det ett och annat.

Det var slutet av det Peter Eriksson sade som var det viktiga: Väldigt mycket mer borde göras. Det sker inte, av någon anledning. Det är det vi nu måste se till, att det äntligen blir gjort.

Statsministern har två sekunder kvar i den här debatten. Tänk om han kunde använda dem till att svara ja på frågan: Kommer det en inbjudan till tillväxtsamtal?

Prot. 2003/04:55
21 januari

Partiledardebatt

Anf. 46 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har lite mer än två sekunder kvar. Vi har under hösten fört samtal med näringslivets representanter, småföretagarorganisationer men också de stora organisationerna. Vi har också fört diskussioner med fackföreningarna. Regeringen har fört sina diskussioner där också. Jag förutsätter att det blir ytterligare diskussioner innan det är färdigt.

Vårt gemensamma mål är att hitta en lösning när det gäller de här stora och, som jag ser det, viktiga skattefrågorna för att få fart på svensk ekonomi långsiktigt. Det är till exempel inte bra att vi har hundratals miljarder av den svenska samlade förmögenheten placerade i andra länder. Det måste gå att göra någonting åt det, se till att pengarna som är intjänade i Sverige också används i Sverige för att skapa ekonomi, jobb, investeringar och utveckling i det här landet. Jag tror att vi kommer med förslag ganska snart även inom de här områdena. De förslag som vi har lagt fram i och med julpaketet och det som kommer i vårpropositionen är inte de enda utan det kommer ytterligare förslag under våren.

Anf. 47 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Peter Eriksson får vara ett slags ställföreträdande statsminister eftersom Göran Persson nästan har slut på sin talartid. Ni lovar och lovar, men det blir ju ingenting av det! Hur många år har vi inte hört det där, att ni är redo att göra någonting åt skatterna. Men det händer ju ingenting på till exempel företagsskatternas område.

För några år sedan, 2001, talade statsministern om att skattekvoten skulle bli 50 %. I så fall är han skyldig svenska folket 37 miljarder kronor, för skattekvoten har inte alls kommit ned till 50 % som då utlovades. Det är bara ett i en mängd löften från den majoriteten som aldrig förverkligas. Ni är inte trovärdiga. Det är det som är ert problem, Peter Eriksson.

Anf. 48 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag blir nästan rörd över alla vänliga ord och uttryck här i kammaren. Tack så mycket! Det är klart att jag slickar dem i mig. Nu ska väl en som inte har tillstått sig vara feminist kanske inte bli rörd, jag vet inte. Jag får fundera på om jag ska bli konsult, efter all den påverkan som jag tydligen har haft. Tack ska ni ha för de vänliga orden! Under alla omständigheter är jag glad över att inte Gert Fylking är här och ropar: Äntligen!

När jag aviserade min avgång lade jag märke till att Lars Ohly först sade några vänliga ord, men sedan tillfogade han att Alf Svensson står för unkna idéer. Jag upprördes alls inte av det, men jag kunde inte låta bli att känna en viss häpnad över att en partiledare som själv kallar sig kommunist inte drar sig för att tala om unkna idéer. Det har han naturligtvis all rätt att göra. I Småland skulle vi säga att det är ett sätt att bita huvudet av skam. I och för sig har väl de som kallar sig kommunister gjort det så många gånger att det blivit till ett slags konsekvent betendemonster.

Här har jag emellertid nu under några minuter tänkt presentera de idéer jag tror på och har velat arbeta utifrån under mina många år som partiledare – kanske något upplivad av Lars Ohlys, enligt mitt sätt att se, bristande omdöme.

Jag tror ärligt att alla partier i Sveriges riksdag är besjälade av viljan att göra livet lättare att leva, av att bygga en tillvaro för medmänniskor som har kvalitet. Inget parti har förstås monopol på all kunskap och all visdom. Det kan kanske också behöva tilläggas. Men det är självklart att jag tror och tycker att det parti och de principer som jag företräder är bäst på att främja en tryggare framtid, är bäst på att skapa förutsättningar för den meningsfullhet som vi människor söker. Det vore konstigt annars.

Sannolikt har jag inte hållit något anförande vid någon partiledardebatt då ordet familj inte varit med. Det finns de som velat och vill tillvita oss kristdemokrater en förlegad inställning till familjen, att vi skulle vara emot jämställdhet och jag vet inte allt. Det är naturligtvis helt fel. För oss är barnperspektivet det allra viktigaste i samhällsarbetet, och jag vågar påstå att om vi hade det lite klarare för oss skulle en del av det vi uttalar vår oro över inte behöva framstå som så orosskapande.

Varje barn behöver omsorg! Jag kan inte tro att någon egentligen vill förneka det. De allra flesta föräldrar vill ju ge sina barn den omsorg och den trygghet som är en förutsättning för att barnen senare i livet ska klara av alla påfrestningar. Och detta är en nödvändighet för att ett samhälle verkligen ska kunna vara ett välfärdssamhälle.

Jag tror likväl att dagens samhälle är för lite präglad av just omsorg. Vi skapar inte de bästa förutsättningarna. Vi ger inte föräldrar tillräckligt med tid. Och vi betror inte föräldrar att själva kunna disponera och ta ansvar för den tid som omsorg och trygghet fordrar. Ett litet barn på ett par tre år behöver den lilla, nära miljön för att där identifiera sig, för att där kunna ta till sig de etiska värden som demokratin inte klarar sig utan, för att där få den etiska barlast som gör att man kan undvika kollisioner och haverier senare i livet. Det finns, som sagt, det vet jag, de som föreställer sig att det bakom dessa åsikter som jag för fram döljer sig en brist på jämställdhet.

Det är en skandal att vi ännu inte nått fram till det absolut självklara – lika lön för likvärdigt arbete. Men nog är det oförsvarligt att använda denna skandal, denna vår oförmåga, som argument för att föräldrar själva inte ska ha rätt att välja, att föräldrar inte ska ha förtroende att disponera tid och resurser, och att familjen som gemenskap inte ska auktoriseras.

Alla familjer fungerar inte. Alla föräldrar orkar inte. Vi vet det. Och jag kan tillägga att alla föräldrar känner sig mer eller mindre otillräckliga. Alla gör vi fel och kommer till korta, men om vår otillräcklighet och våra misslyckanden skulle bli normerande för vad som ska satsas på eller accepteras då vore det nog i konsekvensens eller logikens namn klokast att försöka stanna världen.

Det är min ärliga uppfattning att vårt lands välfärd i avsevärd grad är beroende av om vi i den lagstiftande församlingen, vi här i riksdagen, lyckas sätta våra barns rätt till en trygg uppväxt främst. Det är en skam för vårt samhälle att företeelser som barnfattigdom, barnmisshandel, barnpornografi och barnprostitution existerar.

Jag nämnde ordet omsorg. Det finns de små miljöer som är helt destruerade. Om vi då inte tar vårt ansvar, vårt samhällsansvar, vet vi att

följden kan bli den djupaste och största tragedi. Låt oss bli vida bättre på att finnas med från samhällets sida och ta ansvar och ge omsorg. I dagarna har det på ett förskräckande sätt uppdagats för oss hur vårt samhälle totalt misslyckats och totalt nonchalerat en ung människas ångestfyllda tillvaro. Han är inte ensam.

Det var som kontrast mycket uppmuntrande att i TV-nyheter i fredags den gångna veckan se vilka goda resultat det tydligen går att nå när hjälpen och stödet från samhället sker inne i familjemiljön, att det då går bäst att få barn och ungdomar som är i färd med att spåra ur att komma rätt.

Fru talman! En dag som denna förväntas det av oss, med all rätt, att vi ska tala om tillväxt av ekonomin. Men den ekonomiska tillväxten är ju till för människor och miljö och får aldrig frikopplas från behovet av omsorg. Vi behöver också en tillväxt av just omsorgen i vårt land – för våra barns skull, för våra vårdbehövande, för våra anonymiserade äldre. Och jag undrar om inte tillväxten av omsorgen, ett större mått av vardaglig omtanke och solidaritet, i avsevärd grad är en förutsättning för den ekonomiska tillväxten.

Det är självfallet Ohly och alla andra fritt att ropa ”död åt familjen” och fixera sig vid det elände som odiskutabelt försiggår bakom hus- och lägenhetsfasader. Jag är emellertid helt övertygad om att ska vi i framtiden bättre kunna hålla undan alkohol och droger och kriminalitet, för att inte tala om kvinnomisshandel, ska vi för framtiden främja den samhällsgemenskap, den solidaritet, den närvarme som vi alla vill ska karaktärisera vårt land, då behövs en hemmens, en föräldrarnas, en familjernas renässans.

Man brukar ibland berätta för mig att familjer ser olika ut – som om jag inte visste det. Det vet vi alla. Men barns rätt till trygga och älskvärda uppväxtmiljöer är densamma i dag som när jag eller någon annan av oss växte upp. Den har inte ändrats. Barns rättigheter måste prioriteras före allt annat som vi i vuxen världen kan räkna upp. Jag tycker att vi är dåliga på den prioriteringen.

Peter Althin är för närvarande sannolikt en av Sveriges mest kända och omskrivna parlamentariker. Det vore väl mer än självsmål att göra gällande att han inte vet och har erfarenhet av att familjer ser olika ut och att föräldrar inte alltid lyckas. Personligen har jag svårt att komma på någon parlamentariker som mer engagerat än Peter Althin pläderar för just familjens roll och för nödvändigheten av trygghet under ett barns allra första år om kriminalitet och våldsverkan ska kunna trängas tillbaka.

Det är självklart att vi politiker koncentrerar oss på resonemang om skatter och på debatter om ekonomisk tillväxt, på det som kan vägas och kvantifieras i siffror och budgetar. Och ingen av oss inbillar sig att det är så enkelt så att vi som politiker, vare sig här eller någon annanstans, kan fatta beslut om att medmänniskor ska vara trygga och lyckliga och sedan sker detta. Vi vet förstås att ekonomin och de sociala skyddsnäten spelar mycket stor roll för hur vi som individer och hushåll får uppleva vår tillvaro. Men om människan förlorar sig själv är orsaken i regel inte enbart brist på ekonomiska resurser.

”Vi går i skolan för att lära oss läsa och skriva och räkna, men vem lär oss att leva?” Så skrev Barbro Karlén i sin första skolskrivbok när hon var sju år gammal. Det var i början av 70-talet. En del av oss minns hennes dikter och de frågor hon väckte för de fick stor uppmärksamhet. Det

går aldrig – generellt sett – för vuxenvärlden att göra sig kvitt den frågeställningen. Föräldrar måste få tid, och skolan måste ge eleverna en värdegrund.

Jag säger det igen: Vi kan inte fixera oss vid att tala om utanförskap, eller ens om illegala vapen som människor tar till när de inte har någon identitet, om vi inte vågar resonera om orsakssammanhangen i en individs liv från de absolut första åren. Vi kristdemokrater har under alla år talat om etikens roll för samhällsbygget, att allas myckna tal om demokratiska värden fordrar att vi också talar om eller redovisar vari dessa värden består och varifrån dessa värden hämtar sin motivation.

Jag är uppmuntrad av att det har sagts. Jag har understrukt begreppen etik och moral i den politiska debatten. Vokabulären var inte så vanlig för 30, 40 år sedan. Vi kristdemokrater talar om den judisk-kristna etiken. Men samma etiska imperativ finns i alla de tre världsreligionerna. Vi känner Den gyllene regeln. Den finns på något sätt uttryckt i alla tre världsreligionerna. Men det är inte märkligare att vi i vårt land talar om kristen etik än att vi håller fast vid att svenska är vårt modersmål. Och såväl mosaiska som muslimska trosbekännare vet att en förutsättning för att vi ska respektera deras identitet är att vi är trygga i vår egen.

Integration, detta begrepp, denna nödvändiga samhällsinsats, som alla talar om men som det de facto görs så lite åt, kan aldrig isoleras från resonemang om människosyn och etiska värden. Och ska vi komma någon vart med integrationen måste vi se till så att vi är trygga i vår egen identitet. Att föreställa sig att vår tradition, vårt sätt att värdera skulle kunna isoleras från den av de tre världsreligionerna som är vår är att förneka historien och tro att framtiden klarar sig utan gårdagen. Och det kommer framtiden aldrig att göra.

Fru talman! Man behöver verkligen inte ha någon siarförmåga för att begripa att en av framtidens absolut största och svåraste politiska frågeställningar blir: Hur får vi resurserna att räcka till för den bästa sjukvården och den bästa omsorgen om våra gamla? I dag här i Stockholm och på andra håll i vårt land jobbar det två sjuksköterskor på avdelningar där det egentligen skulle finnas fyra sköterskor. Detta är en orimlig arbetssituation. Undra inte på att folk i en så slitsam arbetssituation sjukskriver sig!

I dag sitter många runtom i Sverige och hoppas på ett telefonsamtal, och kanske på att någon ska lämna återbud, så att man själv får komma till sjukhuset och komma ur sin egen ångest eller värk. I dag lider hundratusentals äldre av vätskebrist och undernäring för att ingen hinner, heter det. I dag går, enligt experternas uppgifter, 2 000 personer som är psykiskt förvillade och farliga för sig själva och för allmänheten ute i det offentliga rummet mitt ibland oss.

Vi ropar på ekonomisk tillväxt, och det med rätta. Naturligtvis måste kakan som bakas bli större, så att vi får resurser till vård och omsorg. Och vi ordar om strukturförändringar, år ut och år in. Men talet om strukturförändringar ger inga besparingar. Det fordras konkreta åtgärder. Under alla omständigheter – det är min uppfattning – måste vården och omsorgen prioriteras och sättas före i stort sett allt annat. Att prioritera vård och omsorg är något helt annat än att, som en del politiker har föreslagit, ordna prioriteringslistor.

Till sist, fru talman, vill jag än en gång ha sagt att vi i vårt land måste på ett vida bättre sätt lyfta fram barnperspektivet och dessutom mer aktivera oss så att ordet värdighet kan skrivas över varje människas liv. Vi burkar säga, och jag hoppas att vi verkligen menar det: Människovärdet är viktigare än penningvärdet.

Fru talman! Det är väl knappast troligt att August Strindberg hade rätt i allt när han sade att allt går igen. Å andra sidan sett vill jag ha sagt att detta inte precis är min svanesång. Men såvitt allting kan bedömas är det mitt sista anförande i en partiledardebatt. Jag önskar er alla fortsatta goda omständigheter och lycka till med er uppgift, och självklart inte minst lycka till med regimskiftet. Jag hoppas verkligen på er att det ska gå igenom för socialdemokratins skull och för svenska folkets skull, självklart.

Tack till er alla!

(Applåder)

I detta anförande instämde Peter Althin, Ragnwi Marcelind, Johnny Gylling, Torsten Lindström, Sven Gunnar Persson, Ingemar Vänerlöv, Per Landgren, Ulrik Lindgren, Lars Lindén, Rosita Runegrund, Gunilla Tjernberg, Ingvar Svensson, Olle Sandahl, Inger Davidson, Stefan Attefall, Dan Kihlström, Mats Odell, Mikael Oscarsson, Holger Gustafsson, Tuve Skånberg, Chatrine Pålsson, Björn von der Esch, Lars Gustafsson, Yvonne Andersson och Maria Larsson (alla kd).

Anf. 49 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet för att jag inte har haft tillfälle att tidigare i debatten tacka Alf Svensson för Alf Svenssons politiska gärning. Alf Svensson har citerat en partikamrat till mig. Jag tänker inte kommentera det utan säga att för min del framstår Alf Svensson som framsynt som redan har gjort Lars Ohly till partiledare. Vi andra tänker utse honom den 20 februari. Det vill jag säga i den delen.

Frånsett det vill jag tacka Alf Svensson, som jag upplever har varit en mycket hedervärd person i den svenska politiken. Jag ska naturligtvis inte recensera politikens innehåll. Jag vill ändå särskilt lyfta fram alkoholpolitiken, biståndspolitikerna och flyktingpolitiken, där vi dessutom har haft beröringspunkter. Den gärning som Alf Svensson har utfört och det bidrag som Alf Svensson har lämnat till den svenska politiken vill jag tacka för. Tack!

Anf. 50 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag uppskattar mycket de tacksamma ord som kom från Ingrid Burman. Sedan vill jag naturligtvis inte göra gällande att jag har någon siarförmåga. Men både Ingrid Burman och jag skulle väl ändå bli något förvånade om inte Lars Ohly blir partiledare. Detta var ju mitt tillfälle att få titulera honom det.

Anf. 51 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill också passa på tillfället att tacka Alf Svensson. Vi har inte hunnit jobba ihop så där våldsamt länge, men det är i alla fall i tre år som vi har haft ett samarbete. Det har varit ett mycket bra samarbete. Jag tycker att Alf Svensson har gjort en hedersgärning. Det är verk-

ligt imponerande att ha ork, ambition och engagemang så här länge. Alf är också en sådan som har skapat stor trygghet ute i stugorna bara med sitt sätt att vara och resonera.

Jag är också glad för att Alf har haft den tydliga ambitionen till regeringsskifte så tydligt markerat i sitt avskedstal här. Det är verkligen den gemensamma ambitionen att se till att vi får ett regeringsskifte år 2006. Jag räknar med att du kommer att vara aktiv även i den valrörelsen. Så pass mycket kliar det väl ändå i den politiska nerven att det är möjligt!

Det är precis som Alf säger; han har alltid pratat om barnen och familjen. Det har vi uppskattat mycket. Det är ett gemensamt intresse för oss, och vi har drivit de frågorna inte minst här i riksdagen. Familjens och barnens betydelse är stor för ett samhälle och för dess trygghet och framtid. Vi har inte alltid haft samma lösningar, men vi har haft detta gemensamma intresse om en ökad valfrihet för familjerna och att man också ska ha en möjlighet att ta hand om sina barn.

Familjerna ser lite olika ut. Du ska få ägna en del av din tid åt att vara med din familj nu. Jag tänkte ge dig lite förströelse under den här tiden, och överlämnar här en bok som heter *Tarzans tårar*. Den är skriven av Katarina Mazetti. Det här är också en del av detta; så här kan också familjer se ut och vara. Boken beskriver också hur svårt det kan vara att ha familj i dag. Det finns verkligen många olika chanser och förutsättningar som familjer kan ha.

Jag tillönskar dig en trevlig ledighet efter det här arbetet och fina värvet. Tack än en gång för det goda samarbetet!

Anf. 52 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Inte trodde jag att jag skulle få möjlighet att gå upp så här många gånger den sista dagen som partiledare här i kammaren! Jag tackar Maud Olofsson för de vänliga orden. Maud sade att vi inte alltid har samma lösningar när det gäller familjepolitiken. Men vi hade det under lång tid! Och det är inte mitt fel att vi inte har det längre!

Det är helt rätt att familjer ser olika ut. Må det låta patetiskt, men för mitt vidkommande är jag tacksam för den familj som jag har och har haft. Jag vill få fört till protokollet att min fru Sonja och två av barnen, Alexandra och Mikaela, har åhört det här anförandet.

Vi som bor ute i landet och har familjer blir inte alltid riktigt förstådda av er som bor centralt. Jag tycker att jag kan få säga i dag att det i sig är en påfrestning för riksdagsledamöter som medier och andra glömmar. Jag har levt med det här under 31 år. Jag tycker att riksdagen ska inse och ta stor hänsyn till att det ligger en påfrestning för parlamentariker att ha familjen på ett ställe och arbeta här i Stockholm. Jag vet dessutom vilka enorma insatser som görs av riksdagsledamöter. Jag far illa när man börjar jämra sig för att ni har guldkort eller för höga arvoden. Stå på er! Ni är värda vartenda guldkort och vartenda arvode som ni för närvarande har. Blys inte och skäms inte för det. Ni borde vara bättre betalda. (Applåder)

Anf. 53 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är många som passar på att tacka Alf Svensson här. Jag tänker inte göra det, utan jag tänker gratulera i stället. Det finns flera skäl att gratulera just den här dagen i Alf Svenssons fall. Jag tror att det

är många med mig som de senaste veckorna och de senaste åren till exempel har sett någon av de fantastiska filmerna om *Sagan om ringen*. Till slut lyckas Frodo bli av med maktens ring inte bara genom egen försorg. Denna maktens ring besvärjar honom och skapar problem.

Nu lyckas också Alf Svensson göra sig av med maktens ring. Han har överlevt och klarat sig ganska helskinnad från detta, och det tycker jag är beundransvärt. Det är en svår bransch där man är utsatt för många saker. Under alla de år som Alf Svensson har funnits med i politiken har han stått för någonting som jag tycker har varit tydligt och konsekvent. Han har inte utsatt sig själv för onödiga risker. Du har gjort ett gediget arbete under lång tid, och jag gratulerar dig till att ha lyckats ända hit!

Anf. 54 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Det är en prioriterad fråga för Vänsterpartiet att arbeta mot och bekämpa arbetslösheten. Vi ska nå det 80-procentiga målet med sysselsätta. Vi har ju också haft den så kallade juluppgörelsen, som innebär att vi ska stimulera tillväxten. Det handlar delvis om arbetsmarknadspolitiska insatser. Mycket av detta är riktat till kommuner och landsting. Det gäller också nya utbildningsplatser. Det handlar även om praktikplatser, om validering av betyg, om tidigareläggning av infrastruktur-satsningar, om mer pengar till kommuner och landsting, om åtgärder mot ohälsan och om satsningar på miljöteknik. Ett system för kreditgarantier för småföretag i glesbygd ska tas fram. Såd finansiering och rikskapital ska stärkas. Vi ska ha ett starkt utjämnningssystem. Statsministern har redan berört den delen när det gäller de regionala skillnaderna.

Detta är alltså viktiga utgångspunkter för politiken när vi tittar framåt. Fler människor ska få arbete. Den kommunala sektorn ska stärkas, och ohälsan ska bekämpas. Även i det paketet finns det en rad redskap. Det innehåller också att vi återställer sjukpenningnivån till 80 %. Det har varit viktigt för Vänsterpartiet.

Vi ska också genomföra försök med arbetstidsförkortning nästa år. Det ska vi göra för att vi ska öka kunskapen om arbetstidens betydelse för jämställdhet och hälsa. Det handlar också om att öka individens inflytande över arbetstidens förläggning. Jag nämner detta därför att andra har efterlyst de här åtgärderna. Ja, de ligger i pipelinen nu. Det är bra. Varför är då detta med arbetstiden så viktigt? Det är en möjlighet för fler att delta i arbetslivet. Det gäller också att få människor att finnas kvar i arbetslivet hela livet och samtidigt få livspusslet att gå ihop.

Detta är viktiga och riktiga åtgärder. Men det kommer att behövas ännu fler åtgärder om vi ska stimulera sysselsättningen. Vi ser ju att även om man säger att konjunkturen nu vänder så finns det inte fler platser att tillgå på arbetsförmedlingarna. Det är där som jag och Vänsterpartiet tjarar om Riksbankens ansvar att också sänka räntan. Vi vet att det är många – alltfler – bedömare som säger detta, och vi menar att det också finns ett politiskt ansvar att säga det. Det har vi nu gjort.

Prot. 2003/04:55

21 januari

Partiledardebatt

Vi menar också att regeringen har ett ansvar för att fortsätta den här delen. Då talar jag om skattefrågorna. Vi har en överenskommelse i budgetpropositionen. Det ena som nämns där är att underlätta för generationsväxling. Där är en proposition på gång, så där har ju regeringen levererat.

Men vi saknar förslag när det gäller 3:12-reglerna. Vi är ju överens om att de ska komma, men vi menar att det är dags att också leverera dem nu. Det har väntats för länge, och vi är kritiska mot att man inte har kommit längre i den delen.

Vi har tidigare markerat, och jag vill göra det nu här också, att vi inte behöver en sänkning av en av Europas lägsta bolagsskatter. Det är inte den skattereformen som behövs.

Med det här sagt menar Vänsterpartiet att den andra prioriterade uppgiften faktiskt är att se till att det blir en rimlig fördelning av tillväxten. Det handlar om att minska klyftorna i samhället, och det handlar naturligtvis om att försvara och utveckla den generella välfärden. Vi vet ju alla att en god infrastruktur, skola, sjukvård, robusta försäkringssystem, arbetsmarknadspolitik och utvecklade fackliga rättigheter är de allra viktigaste förutsättningarna för att fler ska kunna anta de utmaningar som en dynamisk och uthållig tillväxt fordrar.

Många har fått det allt bättre i Sverige under de senaste åren. Jag brukar säga att medeltemperaturen har stigit, och det är väl bra. Men det hjälper inte om det är varmt på vissa ställen och kallt på andra. Som exempel har jag nämnt barnfamiljer och barnfattigdom. Det är en viktig uppgift när vi blickar framåt att se till att också de sociala klyftorna åtgärdas och att vi fördelar tillväxten så att den kommer alla till del.

Det handlar också om inkomstskillnader mellan män och kvinnor och om olika livsvillkor. Det är faktiskt också politikens uppgift att se till att detta förändras.

I dag på tvåårsdagen av mordet på Fadime tycker jag att vi har all anledning att påminna oss att kvinnors livsvillkor begränsas. Många kvinnors och flickors livsvillkor begränsas av rådande könsmaktsstrukturer. Det här kräver lagstiftning, normförändringar och politisk diskussion. Vi vet att de här könsmaktsstrukturerna tar sig väldigt olika uttryck i olika kulturer, men i grund och botten är det samma könsmaktsstrukturer. Maud Olofsson nämnde tidigare just våldet mot kvinnor, och det är en prioriterad uppgift att ta tag i det. Det finns all anledning att lyfta fram den frågan i dag.

Om vi ska komma till rätta med de här klyftorna behövs bland annat en solidarisk fördelningspolitik. Ibland beskrivs vi i Vänsterpartiet som ett lydnadsparti, som någon sade. Någon annan sade att vi var civilt olydiga. Jag vet inte vad man ska tro. Vi ska skapa majoriteter här i Sveriges riksdag och lyssna på den debatt som har varit hittills, och då menar jag att det är det utvidgade samarbetet mellan s, v och mp som kan åstadkomma detta. Det borgerliga tågsättet kör faktiskt på fel spår. Det går inte att kombinera grunderna för tillväxt och en solidarisk fördelningspolitik om man samtidigt tävlar med varandra om att sänka skatter i den utsträckning som ni gör.

Därför kommer i alla fall Vänsterpartiet att driva att vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ska arbeta aktivt både med klyftor och med tillväxt. Jag hade hoppats att vi skulle kunna föra en

bredare debatt om detta, men hittills har debatten mest fokuserat på andra saker.

Fru talman! I dag är det drygt fyra månader sedan svenska folket sade ett rungande nej till EMU. Dessa fyra månader har också innehållit ett sammanbrott i förhandlingarna om EU:s nya författning. I dag vet vi inte när man kommer fram med ett nytt förslag. Men vi vet att i praktiken är det klart att man ska få folkomrösta om en ny EU-författning i Danmark, Irland, Nederländerna, Luxemburg, Spanien, Portugal och Tjeckien. Mycket tyder också på att Belgien, Frankrike och Österrike kommer att fatta samma beslut.

Hittills har den svenska regeringen och samtliga borgerliga partier hårdnackat sagt nej till att lyfta upp frågan om EU:s nya grundlag till en folkomröstning, och det trots att vi vet att det kommer att handla om genomgripande förändringar som väsentligt kommer att öka EU:s makt över svensk lagstiftning. Bland annat hotas den svenska alliansfriheten.

Jag har försökt att lyssna på argumenten till att de borgerliga partierna och regeringen nekar svenska folket att få bestämma om vi ska överlämna mer makt till Bryssel eller inte. Vad jag hör när jag lyssnar är att frågan är för komplicerad för svenska folket att ta ställning till och att vi här i riksdagen är valda att fatta de svåra besluten. Jag menar att resonemanget haltar. Det rymmer delvis en omyndighetsförklaring av det svenska folket. Frågan om EU:s nya författning har aldrig lyfts fram i en valrörelse. Svenska folket har inte fått ta ställning till den ens så där indirekt i ett val.

EMU-valet visade också att Sveriges riksdag inte var representativ i den frågan. Hur stor är då sannolikheten att vi är representativa i författningsfrågan? Jag skulle gärna vilja få argumenten förklarade för mig igen, och också för svenska folket. Nu har inte Göran Persson någon talartid kvar, och därför kan man väl inte hoppas på det. Men Fredrik Reinfeldt, Lars Leijonborg, Alf Svensson eller Maud Olofsson kanske kan förklara varför svenska folket inte kommer att få ta ställning till EU:s nya grundlag i en folkomröstning.

Fru talman och alla ni andra som lyssnar på den här debatten! Nästa vecka har regeringen bjudit in till en konferens om folkmord. Vi har också sett ett förspel till detta där den israeliska ambassadören har saboterat ett konstverk på Historiska museet. Vi har följt debatten där Israels regering ställer sig bakom sabotaget. Det har också förekommit att representanter för partier här i riksdagen har tyckt att det kanske inte har varit så konstigt. För mig ger det här en sned bild av synen på yttrandefriheten. Jag vill gärna säga det.

Till konferensen om folkmord har regeringen bjudit in Ryssland men inga representanter för det tjetjenska folket. Man har bjudit in Turkiet men inte kurdiska organisationer. Man har bjudit in Marocko men ingen från det ockuperade Västsahara. Man har bjudit in Israel men inga palestinier. Man väljer alltså att bjuda stater som faktiskt kränker de mänskliga rättigheterna men inte dem som i dag får sina mänskliga rättigheter kränkta. Är inte de intressanta att lyssna till? Ska inte de få göra sin röst hörd? Det hade varit önskvärt att Göran Persson hade haft talartid kvar. Jag vet ju att han inte har det. Därför lär vi väl inte få svar på dessa frågor här och nu, men det hade varit önskvärt.

Prot. 2003/04:55

21 januari

Partiledardebatt

Parallellt med detta fortsätter Israel att bygga sin apartheidmur på Västbanken i strid med internationell rätt. Officiellt hävdar Israel att muren är en säkerhetsåtgärd mot självmordsbombare och terrorister. För mig är det uppenbart att detta motverkar sitt syfte. Våld föder våld. Muren genom Västbanken byggs ett bra stycke in på den palestinska sidan om den så kallade gröna linjen. På så sätt överförs ungefär 10 % av det palestinska området till Israel. Successivt annekteras palestinska områden av Israel.

Min fråga till Göran Persson – om han hade haft tid att svara – skulle vara: På vilket sätt avser Göran Persson att fortsätta att driva den här frågan i EU och världssamfundet? Jag vet att Sveriges regering har varit aktiv på det här området. Men bygget pågår, och det måste göras mer. Det måste också vara en prioriterad fråga i den svenska inrikespolitiken att lyfta fram den frågan i EU och i världssamfundet.

(Applåder)

Anf. 55 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Ingrid Burman är ju den sanna optimisten. Hon säger att vi ska nå målet med 80 % sysselsatta till 2004. Det är helt omöjligt. Jag tror att hon är den enda som tror på detta. Dessutom går er politik och alla de förslag ni lägger fram stick i stäv med detta. Vad händer med ohälsan? Jo, frånvaron ökar ju. 60 miljarder går till förtidspensioneringar, det vill säga folk som inte arbetar.

I det här julpaketet, som ni kallar det, föreslår ni mer ledighet och friår. Vänsterpartiet självt föreslår en arbetstidsförkortning. Ni vill inte stödja småföretagen som kan skapa de varaktiga jobben.

Alltså: Hur ska detta gå ihop? Vem ska tro på den här politiken?

Jag vill också ta upp en annan fråga, nämligen vårt gemensamma intresse av att ta tag i den ökade organiserade brottslighet som drabbar kvinnor. Den *trafficking* som pågår är ett stort problem. Vi vet också att den är gränsöverskridande.

Vi ska den 13 juni gå till ett val där vi ska fundera över hur vi ska kunna påverka bland annat den här situationen. Inför det valet går du ut och säger att vi ska lämna EU. För mig blir det här fullständigt orimligt. Som jag ser det är enda sättet att komma åt det här ett ökat samarbete. Om det är någonting som vi behöver EU för är det såvitt jag förstår för att samarbeta för att skapa bättre villkor för de kvinnor som blir utsatta. Men hur ska vi klara det om vi inte har en organisation som möjliggör tullsamarbete, polissamarbete och så vidare? De som kommer att drabbas är de kvinnor som inte får hjälp och som inte kan ställa krav på de myndigheter och organisationer som ska göra någonting åt det här.

Du vill lämna detta samarbete, och min fråga till dig är: Vad tänker du göra i stället? Vad ska du ha i stället för det samarbete som EU möjliggör?

Anf. 56 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Med 27 sekunders talartid kvar hinner jag bara säga att det beträffande ohälsan har lagts fram ett förslag som kommer att få effekter. Vi ska jobba med arbetstidsförkortning och inflytanderegler. Det är ett medel för att få folk att orka vara kvar länge i arbetslivet. Det handlar, som någon sade, om att börja vid roten.

Anf. 57 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att Ingrid Burman valde att svara på den första frågan och inte på den andra. Man kan ju skylla på tidsbrist, men man kan också prioritera när man ska svara.

Jag tror att det kommer att bli omöjligt att klara handeln med kvinnor om vi inte samarbetar. Jag tycker att Vänsterpartiet ska erkänna att det behövs någon form av samarbete för att det här ska vara möjligt. Vi som tror att EU kan klara den här uppgiften kommer också att slåss för det här i den valrörelse som kommer nu. Ni som säger att vi ska lämna EU och att vi ska ha någonting annat måste också tala om för svenska folket och alla de kvinnor som råkar ut för brottslighet och annat vad vi ska ha i stället.

Hur ser det ut? Det går inte att bara vara emot och säga vad man inte vill ha utan att någonsin tala om vad vi ska ha i stället. Detta drabbar kvinnor och andra som har det allra svårast. Beskriv alternativet! Ni har några månader på er att göra det.

Vad gäller målet vill jag också säga: Vad spelar det för roll, om ni hela tiden flyttar fram året? Jag skulle också kunna agera på det sättet, men meningen med att sätta upp mål är ju att det ska kunna avläsas om man når upp till målen eller inte. Ni säger att ni flyttar fram det till 2005, men vad kommer det att heta nästa gång? När alla de här åtgärderna pekar åt fel håll kommer ni att bli tvungna att flytta fram målsättningen långt.

Men ni kan vara alldeles lugna. Ni kommer inte att behöva flytta fram det längre än till 2006, för då ska vi ha en annan regering.

Anf. 58 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag såg att Maud var i form, så jag tänkte att det var bäst att släppa fram Maud först.

Ingrid Burman har gubevars slut på sin talartid, så jag får väl mer göra ett par konstateranden. När det först gäller kravet på folkomröstning tycker jag kanske att det är lite märkligt att ropa på folkomröstning när frågan faktiskt inte är färdigförhandlad. Vi har inte ens ett resultat.

Vi kommer förmodligen att göra den bedömningen att frågan inte har den omvälvande karaktär som först antydde och därför kan rymmas inom den representativa demokratins ram, som har varit fallet med många andra förändringar tidigare inom EU.

Vänsterpartiet är på sitt sätt ett märkligt parti. Efter tio år med Gudrun Schyman sedan man övergivit partibeteckningen vpk stundar nu en tid när, så att säga, det "k" som lämnat partibeteckningen förs över på den trolige nye partiledaren. Det markerar förmodligen ett slut på en era av ett försök att låtsas som om man inte har någon annan ideologi än att prata nära människors verklighet och vara för allt som är bra. Vad det nya Vänsterpartiet kommer att bli vet vi inte ännu, och vi ska naturligtvis med noggrannhet följa er kommande kongress.

En sak som jag dock noterar i dag är det lite märkliga att det här markeras ett inflytande i en majoritet som jag i grunden kanske inte tror att Vänsterpartiet har så stort inflytande över. Samtidigt finner man stöd

utanför denna kammare, inte minst hos unga människor, och antyder precis det motsatta: att man är i opposition och är emot väldigt mycket av den politik som förs i samma majoritet.

Jag tror att den balansgången kan visa sig vara svår att klara, och vi kommer att hjälpa till med att syna den inför valet 2006.

Anf. 59 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Sverige är på många sätt ett fantastiskt land med fantastiska förutsättningar, med massor av människor som engagerar sig för ett bättre samhälle, i idrottsföreningar, kvinnoorganisationer, kyrkor och ideellt arbete. Vårt land ger också goda förutsättningar för alla att söka kunskaper i skola och högskola. Vi har en ganska väl utbyggd välfärd och social trygghet. Vi har många människor med rötter i andra delar av världen, med språkkunskaper och de nya intryck som detta ger. Vi har många av världens inom sina områden främsta företag. Vi har alltså ganska goda förutsättningar.

Därför är det så beklämmande när de här förutsättningarna inte tas till vara, när människors resurser slösas bort och när förmynderi och detaljstyrning kväver människans inneboende möjligheter och kreativa förmåga.

För Sverige kan bättre än så här. Men det kräver också en bättre regering och en bättre politik för att ta till vara människors förmåga och för att släppa loss skaparkraften i hela vårt samhälle. Det krävs någon som vågar stå upp och tala om rätt och fel, som vågar ifrågasätta invanda föreställningar och faktiskt också leda in samhället på en ny kurs.

Det finns i vårt land en utbredd uppfattning om att "någon annan" ska ta ansvar för sådant som måste göras i samhället. Det är inte att förundras över, för denna "nånannanism", som jag har valt att kalla den, börjar i regeringen. Den tycker att arbetsmarknadens parter ska hantera ohälsan. Näringslivet ska ta hand om moralen. Riksbanken ska ju ta hand om räntan. Tjänstemännen ska ta hand om narkotika och psykiatri. Kommunerna ska ta hand om vården, skolan och omsorgen. Ja, listan kan göras lång på områden där regeringen har lyft över ansvaret i knäna på många andra och själv dragit sig undan från ansvar.

Samma synsätt uppmuntras också hos medborgarna – inte bara accepteras, utan faktiskt uppmuntras.

Vi har sett det i familjepolitiken, där föräldrars ansvar för barnens uppföstran har nedvärderats, där politisk styrning och maxtaxa likriktat alla barns omsorg, trots barnens olikheter och trots föräldrarnas olika vilja. Någon annan förmodas veta bättre än familjen själv vad barnen behöver.

Vi har sett det när människor blir arbetslösa och söker sig till arbetsförmedlingen, där man i stora stycken blir en passiv mottagare av åtgärder och utbildningar av allehanda slag utan möjlighet att själv förändra situationen. Den enskilde har inte och förväntas inte fråga efter makten över sin egen framtid. Någon annan vet ju vad som behöver göras.

Vi har också sett det i fråga om socialförsäkringar, sjukförsäkring och förtidspension, där det först antyds att det är fel att ställa krav men sedan också att det är fel att låta människor ta ansvar och att det är fel att var och en ska ha möjlighet att göra rätt för sig, efter egen förmåga. Vi skri-

ver 2004, och än i dag har individen inte makten över en enda krona när det gäller rehabiliteringen.

I stället blir man ett ”ärende” som någon sätts att hantera.

Nu måste det inte vara så här. Vårt land har mer välutbildade och mer kunniga invånare än någonsin förut. Vi inte bara kan, utan måste, förutsätta att människor vill ta ansvar, vill påverka och vill vara med och förändra. När människor får växa i eget ansvar, för sig själva och för varandra, då växer också hela samhället.

Fru talman! Sverige behöver fler företag och fler företagare. Vi behöver tillväxt i ekonomin så att vi kan få en bra välfärd. Det är också en insikt som regeringen har, men man saknar ju insikten att företag förutsätter företagare. Pålagor, skatter och kontroller skickar i alla fall signaler om att inte just du ska starta företag. Det är inte just du som ska fixa de här jobben.

Ett samhälle som betonar företagsamhet, kreativitet och ansvarstagande måste också göra det möjligt att bli framgångsrik på eget arbete och egna idéer. Det måste vara möjligt att till och med bli rik på eget arbete, inte bara genom tur på Lotto, hästar eller börsen.

Jag tycker också att det sätter frågan om svartarbete, som för bara några veckor sedan väckte indignerade reaktioner, i ett perspektiv. Bara den som inte har behövt renovera det egna huset eller lägenheten och inte behövt anställa snickare och rörmokare kan känna den rätta förvåningen över att det förekommer. Om skatterna säger att man inte bör jobba vitt jobbar människor svart. Så enkelt är det.

Jag försvarar inte svartarbete. Det är också ett exempel på ”nånannan-ismen”. Man lägger ansvaret för vår gemensamma sektor, skolan, vården och omsorgen, på någon annan. Men jag undrar vad det är för slags samhälle som har lett till att svartarbete accepteras, ja till och med på många håll blivit något helt naturligt.

Sverige behöver fler människor som kan försörja sig på hederligt arbete, som har pengar att starta och driva företag, kan förverkliga idéer och skapa jobb åt andra människor. Då måste det också synas i politiken. I längden kan man inte driva en politik som gillar företag men som ogillar företagare och som utgår från att någon annan måste starta företag och skapa jobb. Det måste synas i verklig politik, i en politik som underlättar generationsskiften i företag så att de kan stanna och generera välfärd i vårt land Sverige, i en politik som underlättar för små förmögenheter i stället för att skapa gräddfiler för dem som har stora förmögenheter.

Fru talman! Ett hinder för att ta till vara alla de resurser som vi har, våra medborgare och våra naturresurser, är den märkliga syn på rättvisa som har präglat vårt land. Jag brukar säga att det handlar om den inbillade rättvisan. Rättvisa beror på vilka ögon vi ser med. Låt mig ta några exempel.

Sverige beskattar människor med låga och vanliga inkomster hårdare än de flesta länder. Det är därför så många har svårt att skapa en buffert att ha om tvättmaskinen går sönder eller om man måste köpa lite extra kläder åt barnen. En stor grupp som det handlar om här är kvinnor i offentlig sektor. Många av de kvinnorna kommer aldrig att kunna ta sig ur fattigdomsfällan. De har en situation som är omöjlig att förändra. De har

svårt att få rättvist betalt för det arbete som de utför, svårt att spara en slant efter skatt och tvingas i många stycken att leva på bidrag.

Är det rättvisa? Eller skulle det vara mer rättvist att sänka skatterna, låta fler leva på sin lön och göra det möjligt för fler, främst kvinnor, att starta och driva företag och kanske hitta en alternativ sysselsättning?

Låt oss se på hur förmögenheterna fördelas. Pengar ger makt. Det vet vi. Men varför talas det så lite om att kvinnor äger mindre än en femtedel av företagskapitalet, eller att endast 5 % av dem med högst inkomster i Sverige är kvinnor medan det i Frankrike är 15 %? Varför talas det så lite om att dagens politik gynnar dem som redan har men ger små möjligheter för några nya att utmana de redan rika?

Är det rättvisa? Eller skulle det vara mer rättvist att skapa ett system där människor, också kvinnor, tillåts vara framgångsrika, där vi strävar efter att fler ska kunna bli rika på eget arbete i stället för att hela tiden hoppas på Lotto?

Låt oss se på dem som bäst behöver samhällets omsorg, de psykiskt sjuka som kan jaga från sjukhus till sjukhus utan att få den vård och hjälp som de behöver, de som hänvisas till att bo på gatan utan att vi ingriper, de barn som utsätts för våld utan att någon döms.

Låt oss se på något av de offer för meningslöst våld som vi har sett den senaste månaden och pratat om i dag. Samhället har inte förmått skydda och förebygga brott. De har svårt att få rätt och upprättelse eftersom polisen och kriminalvården inte fungerar som de borde.

Det här är naturligtvis inte rättvisa. Problemen är inte lätta att lösa. Det säger jag inte. Men det fritar oss inte från ansvaret att försöka och att göra allt som står i vår makt för att skydda människor och åstadkomma ett tryggt samhälle där jag som individ också har en chans att själv ta mig ur en svår situation.

Fru talman! Ett starkt samhälle där människor får växa i ansvarstagande för sig själva och andra i kreativitet och delaktighet är också ett samhälle som ställer krav. Det kräver ansvar men ger också förutsättningar att ta det ansvaret. Det återupprättar det lokala och ömsesidiga ansvarstagandet mellan människor som ett alternativ till statligt förmynderi och detaljstyrning.

Sänkta skatter för vanliga inkomster handlar om det, att kunna ta ansvar för sin egen vardag, att minska beroendet av bidrag och någon annans välvilja och att göra det möjligt att själv förbättra sin situation.

Starkt självbestämmande för familjen handlar också om det. Föräldrar ska kunna ta ansvar för sina barns uppfostran. Ökad valfrihet gör det möjligt för alla, för män och kvinnor, att minska arbetstiden eller att välja den barnomsorg som man önskar.

Sänkta skatter och mindre krångel för företag handlar om att det ska vara möjligt och löna sig att förverkliga idéer, skapa jobb och resurser. Kreativitet ska uppmuntras från skolåldern till pensionstiden.

En hållbar utveckling handlar om att var och en måste ta ansvar för den egna miljöpåverkan. Den som förstör ska också vara ansvarig för att återställa. Vi har inte rätt att förstöra den jord som våra barn och barnbarn en gång ska ärva.

Utveckling i hela landet handlar också om att ge människor möjlighet att ta ansvar för sin framtid oavsett var de bor. Människor i Vilhelmina och Årjäng måste få och kunna ta ansvar för sin hembygd likaväl som de i Stockholm och Malmö.

När jag rest runt i landet har jag sett många lösningar och exempel på framtidens välfärd. Medborgare reser sig, vill och kräver att få ta ansvar för den egna välfärden. I Jörn har medborgarna bildat ett gemenskapsföretag för vårdcentralen när landstinget dragit sig bort. På Rinkebyskolan nådde rektorn och lärarna ut till föräldrarna och når fantastiska resultat i en skola med ett svårt utgångsläge. Det finns lokala utvecklingsgrupper runtom i landet som lägger grunden för företagande och välfärd. I de samverkanslösningar som växt fram mellan offentlig, privat och ideell sektor har ord som rättvisa och ansvar en verklig innebörd, och man kan på allvar tala om en ny välfärd.

Fru talman! Sverige är ett rikt land. Det är rikt på mänsklig förmåga och mänskliga resurser. Därför skulle Sverige också kunna bli så mycket bättre, genom minskat krångel och sänkta skatter för småföretag för fler jobb och fler företagare, genom en verklig reform av socialförsäkringarna så att man ger individen större möjligheter att själv ta ansvar och också påverka sin situation, genom att satsa på att förebygga och förhindra brott genom upprustning av polis och kriminalvård och genom en politik för fördjupad demokrati och medborgarstyre som sätter medborgarnas delaktighet framför att försöka permanenta Socialdemokraternas maktinnehav, som vi har hört här i dag.

Politiska värderingar gör stor skillnad. Om vi på allvar gör upp med ”nånannanismen” och den inbillade rättvisan, som jag har pratat om i dag, kommer det att påverka hela vårt synsätt. Det kommer också att påverka praktisk politik. Då blir det inte farligt att bekräfta människors förmåga och låta oss ta ansvar, enskilt men också tillsammans. Då kommer de politiska besluten att värna om människors frihet och låta oss leva våra olika liv. Då får var och en ett utrymme att förverkliga sina idéer och sina drömmar.

Därför menar jag att Sverige inte bara behöver en ny regering och en ny politik utan också en ny dröm – om frihet, ansvar och gemenskap. Den politiska plattformen för denna dröm ska vi lägga inför valet 2006. Vi ska lägga all vår kraft på att också skapa den majoritet som gör det möjligt att avskaffa både ”nånannanismen” och den inbillade rättvisan.
(Applåder)

Anf. 60 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag började för min del debatten i dag med att ta upp frågan om vårt framtida politiska system, valsystemet och författningen. Jag diskuterade det initiativ som Socialdemokraterna har tagit för att göra eventuella förändringar i framtiden vilket, om man lyssnar på vad de säger, verkar gå ut på att stärka socialdemokratins ställning och garantera den ställningen i framtiden.

Jag är oroad av detta, kanske inte i första hand för mitt eget partis skull utan mer utifrån ett medborgarperspektiv. Är det verkligen så vi stärker förtroendet för demokratin bland medborgarna? Jag tror inte det. Jag tror att det måste handla om att stärka möjligheterna att påverka. Det är så vi förbättrar, förstärker och bygger vidare på demokratin.

Prot. 2003/04:55

21 januari

Partiledardebatt

Nu har Pär Nuder sagt att han ska kalla till möte med de olika partierna, ett i taget, och diskutera detta. Eftersom jag tror att det finns majoriteter som ligger helt vid sidan av Socialdemokraterna i många av de här frågorna kan jag väl passa på att också bjuda in övriga partier till ett möte för att diskutera författningsfrågorna och valsystemet, så får vi se vad vi kommer fram till och om vi har andra saker som vi kan enas om också.

Jag tänkte ta upp EU- och EMU-frågorna lite grann. EMU-folkomröstningen, som i dag verkar vara nästan helt glömd, visade ännu en gång vilket misstroende som finns bland det stora flertalet av svenska folket mot den utveckling vi ser med en allt starkare centralisering där alltför beslut kring ekonomi, miljö, sociala frågor, socialpolitik och rättsfrågor fattas långt borta och över huvudet på människor. Men den visade också vilket enormt avstånd som finns mellan många av partitopparna och deras väljare, mellan de ledande i Sverige och de vanliga människorna.

Jag har till exempel sett att Moderaterna i årets parlamentsval planerar att försöka köra en historia om att man är väldigt kritisk till mycket av detaljstyret inom EU. Tyvärr är inte det min bild av hur Moderaterna agerar i verkligheten. Det känns inte riktigt trovärdigt – lika lite som när man tidigare försökt att inte låtsas om att utvecklingen inte alls går åt det hållet över huvud taget, lika lite som när Socialdemokraterna i alla dessa år försökt lura svenska folket att tro att EU är ett slags nytt Nordiska rådet med ett vanligt samarbete mellan självständiga stater. Man har varit tysta medlöpare som de flesta andra även från moderat håll, tycker jag.

Sanningen är att varken moderater eller socialdemokrater vågat stå upp och ta en ärlig debatt om Sverige, EU och framtiden. Ni har sått falskhet och sködat misstro, tycker jag man kan säga. Det är nämligen ni som säger att ni verkligen tror på det här samarbetsprojektet som ligger bakom det problem vi har fått – för det *är* ett problem. Det är ingenting att skryta med när kanske bara en tredjedel av svenska folket bryr sig om att gå till valurnorna i valet till EU-parlamentet. Så var det sist. Jag hoppas att det blir bättre nu, men det hoppet är ganska svagt. Ännu har det inte hänt någonting. Den EMU-omröstning som vi nyss har haft, antagligen en svensk regerings största nederlag någonsin i ett allmänt val, har inte lett till någon förändring. Jag har inte sett någon självvrannsakan. Jag har inte sett något tecken på att man är villig att tänka om.

Ska Sverige vara kvar långsiktigt som medlem i EU tror jag inte att det räcker med att ministrarna åker ned till ministerrådsmöten i Bryssel. Svenska folket måste också bjudas in. Ni måste vara beredda att lägga om politikens former så att människor, medier och till och med riksdagen blir delaktiga på allvar. Hittills finns inget som talar för att något sådant kommer att ske. Det är så mycket lättare att sköta frågorna vid sidan om, på ett regeringsspår eller på en EU-nämnd lite vid sidan av. Det blir mindre uppmärksamhet, mindre intresse, mindre debatt och mindre kritik. Tyvärr är det den linjen som fortfarande råder.

Det är tydligt att det här pinsamma och förkrossande nederlaget ännu inte lett till något nytänkande. Frågan är hur lång tid det ska gå innan ni tänker om. Hur länge ska det dröja innan vi får en EU-politik i Sverige som är förankrad i det svenska folket?

Vi som är grundmurat kritiska har också ett ansvar. Folket har sagt nej till EMU men ja till EU-medlemskapet. Vi i det gröna partiet måste också våga ta ett steg framåt och så länge vi är medlemmar i den här

organisationen ta debatten mer offensivt om hur vi ska göra EU, Europa och världen lite bättre, lite grönare, lite mer solidarisk och lite mindre egoistisk och kortsiktig. Många av de allra viktigaste frågorna om framtiden ligger just nu och svävar i den här typen av organisationer i ett slags vakuum, lite grann av ett ingenmansland. Vi måste hjälpa till att skapa nya koalitioner och nya former av samarbete för att ta fast maktfrågorna och de möjligheter som ändå finns att påverka.

Under hösten har Sverige i stor utsträckning pratat tillväxt. Mycket har handlat om skatter. Jag tycker att det är en viktig diskussion. Jag hoppas att vi kan komma fram till en lösning så att vi förändrar några av de problem för svensk ekonomi som felaktiga skatter innebär. Jag pratar då om arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatter, en del av det som Maud var inne på tidigare om de så kallade 3:12-reglerna och så vidare. Vi för här en diskussion som jag tycker är i rätt riktning.

Men när man pratar om att utveckla Sverige och ekonomin får det inte bara handla om skatter. Det måste handla om något mycket bredare. Det var ett av skälen till att vi före jul tog initiativ till att satsa mer på infrastruktur. Vi har nu fått en sådan satsning. Tyngdpunkten ligger på tåg och järnväg, på långsiktigt mer uthållig infrastruktur i Sverige. Relationen är två mot ett – det blir också en satsning på vägar men bara hälften så stor. Där handlar det också om att satsa på trafiksäkerhet, att öka säkerheten och framkomligheten genom trefilsvägar med mitträcken. Det har visat sig vara den vettiga lösningen för att få en bättre transportstruktur i Sverige när det gäller vägarna.

Det här är ett paket. Det vi kommit överens om i diskussionerna handlar om ganska många saker. Det handlar om utbildning och praktikplatser – 20 000 utbildnings- och praktikplatser i år för att få ned den öppna arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten.

Från och med 2005 kommer också 12 000 platser för friåret. Det är många som rynkar lite på näsan åt friåret, men det tycker jag inte att man ska göra. Det har visat sig i de försök som har gjorts att detta har varit ett enormt effektivt inslag i arbetsmarknadspolitiken. Många människor har kommit in på arbetsmarknaden som tidigare inte har lyckats med detta och fått varaktiga jobb. Det har också gett en möjlighet för många människor att göra det man länge har längtat efter. En del har till exempel startat företag; andra har genomfört sin livsdröm på andra sätt. Det är någonting som vi ska vara väldigt positiva till. I praktiken kostar det ju ingenting när man tar över mindre än vad a-kassan kostar för den arbetslöse.

Vem har i dag i en svensk partiledardebatt pratat om de globala frågorna? Om ni tänker efter lite grann tror jag att ni märker att inte någon har gjort det. Göran säger att han har gjort det lite grann. Kanske att det var så. Jag tackar honom för det i så fall. Då är jag nummer två på den planen.

Ser man utöver den nationella politiken och någon gång sträcker sig till EU-frågan, som kanske är det som de flesta kommer till som längst, måste man ändå tänka efter. Vi lever på en liten rund planet, och alla vi som bor på det här klotet hör samman. Det som händer runtom i världen påverkar oss alla.

Då det gäller ekonomin händer det enormt mycket. I de största länderna på jorden är också tillväxten som störst i dag. Pratar man tillväxt är det Kina och Indien det handlar om. Där händer saker. Människor tar sig faktiskt från extrem fattigdom till ett läge där man lever ett någorlunda drägligt liv i flera av jordens största länder. Det sker förändringar.

Mycket av det är positivt. Men det finns också en baksida. Så länge vi är några få i den rika världen som roffar åt oss och använder en väldigt stor del av jordens naturresurser går det kanske att hålla på ganska länge. Men när de stora och folkrika länderna börjar kräva samma sak, och lyckas med det också, kommer allt i ett annat läge.

Man kan bara titta på råvarorna på jorden. Vilken situation har vi där? Det är ganska många år sedan, får jag säga, som den ökade tillgången på olja överskred efterfrågan. Det innebär att för varje år som gått under ganska lång tid har oljetillgången i världen minskat. Miljöproblemen ökar i samma takt.

Det här innebär att vi inte bara får extremt ökade miljöproblem som vi måste agera mot. Det innebär också att vi ganska snabbt närmar oss en situation där priserna på olja, bensin och diesel, allt det som vi anser att vi behöver och måste ha för att kunna ha ett drägligt liv i vår del av världen, kommer att förändras dramatiskt.

Vi måste räkna med att inom en fem-tio-årsperiod kommer faktiskt möjligheterna att använda de här resurserna i den utsträckning vi gör nu att förändras på ett allvarligt sätt. Oljan kommer inte att ta slut. Det trodde man kanske för 30 år sedan. Men priset kommer att bli för högt för att oljan ska kunna användas på det sätt som vi gör i dag.

Då har vi ett ansvar. Vi har ännu några års tid att reagera, att föregripa en förändring, att vara på banan i tid, att ställa om energisystemet, att satsa på förnyelsebara energikällor, att göra något som faktiskt hjälper inte bara oss utan hela världen till ett drägligt liv på lång sikt. Den omställningen måste vi ta. Vi måste genomföra den även om det finns de som gnäller, även om det finns de som tycker att det är onödigt. Vi har ju både olja och kol i stor mängd. Vi måste vara ett steg före.

Det gäller också en solidaritetsfråga. Våra barn och de som är fattiga i andra länder kommer att behöva den här omställningen och kommer att vara skyldiga oss ett tack om vi vågar ta det steget. Det är den stora utmaning som jag ser att vi de närmaste åren måste ta itu med inom politiken. Det gäller inte bara för Sverige utan för hela västvärlden att vara föregångare.

Anf. 61 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag medger att det är en bra stund sedan den här debatten inleddes, men jag inledde också med att fråga om slutsatser av utvecklingen i Indien och borte Asien.

Peter Eriksson pratade om författningsfrågor och landade i resonemang om EU-makten. Jag vill bara påpeka att jag inte tycker att Sverige har ett grundläggande konstitutionellt problem när det gäller hur stark eller svag regeringen är. Däremot har vi en felaktig självbild hos det socialdemokratiska partiet som nära nog oavsett valresultat tar för givet att de ska inneha alla statsrådsposter.

Men den person som mer än någon annan i denna kammare har gjort detta möjligt är just Peter Eriksson. Han har ju släppt fram Göran Persson och Socialdemokraterna till regeringsmakten, där de besätter alla regeringspositioner. Därefter åker de ned till EU och företräder Sverige i alla de förhandlingar som Peter Eriksson sedan kallar vid-sidan-av- och under-bordet-förhandlingar.

Peter Eriksson! Det är du som har möjliggjort den utveckling du just har ondgjort dig över.

Anf. 62 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag får säga till Fredrik att det ligger en del sanning i det. Jag är medskyldig i alla fall. Det är inte jag som har börjat den här processen.

Jag har däremot försökt att inleda en process för att vi ska få en förändring. Det är ett arbete som pågår. Jag har insett efter en viss inledande envishet att det tar lite mer tid än jag hoppades till att börja med. Men de förändringar av frågor som nu diskuteras tycker jag låter bra. Jag förstår att Fredrik Reinfeldt är på samma linje som vi, att problemet i svensk politik handlar om den kultur vi har snarare än författningsproblem. Då kanske vi har möjlighet att mötas.

Anf. 63 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag står ganska långt från Miljöpartiets politik. Men jag har alltid tyckt att det finns anledning för de borgerliga att ha en brygga till Miljöpartiet och ett gott samtalsklimat. Jag kommer självfallet om Peter Eriksson bjuder in till samtal om författningen. Det är inte sådant som ska avgöras med en rösts majoritet här i riksdagen, men visst kan det finnas intresse av att slå fast det faktum att i flera aktuella författningsfrågor, förstärkt personval och annat, är det faktiskt snarare de borgerliga och Miljöpartiet som intar samma ståndpunkt än Miljöpartiet och regeringen. Jag kommer naturligtvis.

I övrigt är det bestående intrycket av den här debatten att regeringsblocket är väldigt handfallet i tillväxtfrågor. Peter Eriksson sade: Vi har pratat hela hösten om tillväxt. Just ordet prata säger väldigt mycket. Mycket prat och lite handling.

Vi har verkligen ingen stor åstundan att bli någon hjälpare till den nuvarande regeringen, men vi har ändå sträckt ut en hand. Vi är redo att medverka till konkreta tillväxtåtgärder. Men vi har inte fått något svar på det. Jag väntar fortfarande på besked om regeringen är intresserad av att samverka med de borgerliga om en bättre tillväxtpolitik.

Anf. 64 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Centerpartiet är naturligtvis oerhört intresserat av att få diskutera demokratin. Men där vi vill börja prata demokrati handlar det om medborgaren. I alla sammanhang där jag har lyssnat hittills har det handlat om regeringen, statliga verk, riksdagen – hela den centrala nivån. Men var finns medborgaren? Det är medborgarperspektivet som ska vara det viktiga om vi ska diskutera hur demokratin ska utvecklas framöver. Det är också där vi har det stora glappet mellan systemen och medborgaren.

Jag vill också lyfta fram miljöfrågorna med anledning av det Peter sade. Jag tog också upp detta i mitt anförande. Det jag tycker är det viktiga är att vi måste hitta internationella och globala lösningar. Då vänder ni EU ryggen, det organ som kan klara att lösa en del av de globala miljöproblemen.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM52 Likabehandlingsdirektivet för varor, tjänster och bostäder *KOM(2003)657* till arbetsmarknadsutskottet

2003/04:FPM53 Förslag till rådets direktiv om fastställande av djurhälso- regler för import till gemenskapen av vissa levande hov- och klövdjur samt om ändring av direktiven 90/426/EEG och 92/65/EEG *KOM(2003)570* till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2003/04:48 till lagutskottet

2003/04:59 till socialförsäkringsutskottet

2003/04:62 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelser

2003/04:53 till socialförsäkringsutskottet

2003/04:54 till miljö- och jordbruksutskottet

Framställning

2003/04:RRS1 till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2003/04:56 ILO:s konvention och rekommendation om arbetarskydd i lantbruket m.m.

2003/04:66 Reklamtid i TV

6 § Anmälan om interpellation

Prot. 2003/04:55
21 januari

Anmälades att följande interpellation framställts

den 21 januari

2003/04:237 av *Jörgen Johansson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Rätt signaler om rättssäkerhet

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

7 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 januari

2003/04:557 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Socialdemokratin och äganderätten

2003/04:561 av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Löftet om statligt stöd till Stockholm

2003/04:565 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Illegal jakt på snöleopard

den 21 januari

2003/04:535 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Lena Sommestad
Effektutbyggnad av Ringhalsreaktorerna

2003/04:537 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Försvarets avveckling av materiel

2003/04:538 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Övning av strid

2003/04:553 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Tillåtlighetsprövning av väg 73

2003/04:555 av *Susanne Eberstein* (s) till finansminister Bosse Ringholm
F-skatt

2003/04:556 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Mervärdesskatt på bygg- och anläggningsentreprenader

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

Prot. 2003/04:55
21 januari

8 § Kammaren åtskildes kl. 12.30.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 2 § anf. 42 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

1 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens

Jubileumsfond	1
---------------------	---

2 § Partiledardebatt..... 1

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 FREDRIK REINFELDT (m) replik	4
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	5
Anf. 4 FREDRIK REINFELDT (m) replik	5
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	6
Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp) replik	7
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	7
Anf. 8 LARS LEIJONBORG (fp) replik	8
Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	8
Anf. 10 ALF SVENSSON (kd) replik	9
Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	10
Anf. 12 ALF SVENSSON (kd) replik	10
Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	11
Anf. 14 INGRID BURMAN (v) replik	11
Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	12
Anf. 16 INGRID BURMAN (v) replik	12
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	13
Anf. 18 MAUD OLOFSSON (c) replik	13
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	14
Anf. 20 MAUD OLOFSSON (c) replik	14
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	15
Anf. 22 PETER ERIKSSON (mp) replik	15
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	16
Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp) replik	16
Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	17
Anf. 26 FREDRIK REINFELDT (m)	18
Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	20
Anf. 28 FREDRIK REINFELDT (m) replik	21
Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	21
Anf. 30 FREDRIK REINFELDT (m) replik	21
Anf. 31 INGRID BURMAN (v) replik	22
Anf. 32 FREDRIK REINFELDT (m) replik	22
Anf. 33 INGRID BURMAN (v) replik	23
Anf. 34 FREDRIK REINFELDT (m) replik	23
Anf. 35 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m) replik	24
Anf. 37 PETER ERIKSSON (mp) replik	24
Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m) replik	24
Anf. 39 LARS LEIJONBORG (fp)	25
Anf. 40 INGRID BURMAN (v) replik	28
Anf. 41 LARS LEIJONBORG (fp) replik	28
Anf. 42 INGRID BURMAN (v) replik	29
Anf. 43 LARS LEIJONBORG (fp) replik	29

Anf. 44	PETER ERIKSSON (mp) replik.....	30
Anf. 45	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	30
Anf. 46	PETER ERIKSSON (mp) replik.....	31
Anf. 47	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	31
Anf. 48	ALF SVENSSON (kd).....	31
Anf. 49	INGRID BURMAN (v) replik	35
Anf. 50	ALF SVENSSON (kd) replik.....	35
Anf. 51	MAUD OLOFSSON (c) replik	35
Anf. 52	ALF SVENSSON (kd) replik.....	36
Anf. 53	PETER ERIKSSON (mp) replik.....	37
Anf. 54	INGRID BURMAN (v).....	37
Anf. 55	MAUD OLOFSSON (c) replik	40
Anf. 56	INGRID BURMAN (v) replik	40
Anf. 57	MAUD OLOFSSON (c) replik	41
Anf. 58	FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	41
Anf. 59	MAUD OLOFSSON (c)	42
Anf. 60	PETER ERIKSSON (mp)	45
Anf. 61	FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	48
Anf. 62	PETER ERIKSSON (mp) replik.....	49
Anf. 63	LARS LEIJONBORG (fp).....	49
Anf. 64	MAUD OLOFSSON (c)	49
3 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	50
4 §	Hänvisning av ärenden till utskott	50
5 §	Bordläggning.....	50
6 §	Anmälan om interpellation	51
7 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	51
8 §	Kammaren åtskildes kl. 12.30.	52

